

Jivoin Forga a fost preot la Banloc, născut la 5 septembrie 1914 și trecut la cele veșnice în 22 august 2011. Interviuul a fost realizat de Adrian Onică la Timișoara, 1 noiembrie 2002.

(Unde v-ați născut și în ce an?) În comuna Banloc, în 1914, la 5 septembrie. Am intrat acum în al 89-lea an de viață. Studiile primare le-am frecventat la școala din localitatea natală, din Banloc, urmând apoi gimnaziul, renumitul gimnaziu din Ciacova, „Alexandru Mocioni”. Se serbează acum nu știu câți ani de la moartea sau de la nașterea lui și i-au ridicat un bust. El a fost din Foeni.

După absolvirea Liceului Loga, că am venit la Loga și luarea bacalaureatului, am vrut să mă înscriu la Academia Teologică din Caransebeș. Țasta a fost planul, dar tatăl fiind un om sărac, lipsit, n-a putut să mă trimită mai departe la facultate, la Academie și atunci am făcut cerere la Caransebeș pentru bursă. Nu mi s-a dat bursă că nu au avut. Era Preasfințitul Lăzărescu acolo, episcop. Și am rămas un an acasă și norocul meu a fost că notarul din Banloc (unde eu m-am dus ca să ajut un verișor de-al meu care era funcționar la Banloc) m-a angajat la Primărie ca funcționar și am rămas ca funcționar acolo un an de zile. Între timp, el m-a trimis la Deta să vărs banii de la impozite, care se încasau de Primărie pe vremea aia. El m-a rugat: „Domnu’ Forga, te rog să-mi cumperi ziarul „Universul”, care era unul din valoroasele ziare pe vremuri, a lui Sterian Popescu, renumit ziarist și om politic extraordinar. Și am cumpărat „Universul”, dar pentru că am dorit să cumpăr și pentru mine ceva, am luat ziarul „Curentul”, a lui Pamfil Șecaru, ziarist extraordinar de cunoscut pe vremea aceea și om politic. A murit în închisoare în Spania. Am cumpărat ziarul și spre surprinderea mea, atunci când am citit, am răsfoit, la un moment dat văd cum era o anchetă socială în ziar și văd între alții, care au scris reportaje în legătură cu ancheta socială, văd un nume: Gheorghe Coman, student la Facultatea de Teologie din Cernăuți. Am rămas plăcut surprins și m-am bucurat. De ce?! Pentru că ăsta mi-a fost coleg la Loga, la liceu. Am stat amândoi într-o bancă și el a fost chestorul clasei, cum era atunci, iar eu am fost subchestor, ales democratic de elevi.

(Adică șeful clasei și subșeful clasei?) Da, așa. Și-atunci mi-a picat fisa, cum se zice și am zis „Dom’le, eu nu mă mai duc la Caransebeș, eu mă duc la Cernăuți”. I-am scris colegului și el mi-a spus: „Ai bacalaureatul, poți să vii când vrei la Cernăuți”. Și m-am dus la Cernăuți. Când i-am spus tatălui meu că eu vreau să merg la Cernăuți, el

care a fost la Cernăuți, ca militar, pe vremuri, când era Austro-Ungaria, mi-a zis: „Dar tu poți să înveți la școala aia mare?”

(El văzuse școala?) Da, și atunci am zis că eu încerc și m-am dus. *(În ce an?)* În 1934 până în 1938. În '38 am terminat. Mi-am luat toate examenele și după aceea urma să mă duc să dau examenul de cvalificație preotească, așa se numea, la Caransebeș, fiindcă urma să iau post în Banat, în Episcopia Caransebeșului, că noi aparțineam de Episcopia Caransebeșului. Vlădica Lăzărescu a venit cu o dispoziție: „Toți cei care fac facultatea la Cernăuți, Chișinău și București (că numai trei facultăți erau atunci, pe toată țara), sunt obligați să mai facă un an la Caransebeș, pentru ca să-și însușească cântarea bisericească și tipicul”. Că noi, într-adevăr, nu făceam acolo, că nu se interesa nimeni, ci eram ca niște studenți, pur și simplu. La Cernăuți erau bucovinenii care erau în internat și care făceau cântare bisericească, dar de noi nu se interesa nimeni. Eram pur și simplu studenți liberi. Am venit la Caransebeș și am mai făcut un an la Caransebeș. În '38-'39 am făcut cursul acela. Am dat examenul de cvalificație și aici scrie că am reușit cu „distins”.

(Atunci erau calificative?) Da, atunci erau calificative, că nu puteai, că dacă aveai medie mică, la sate mergeai. Am luat examenul cu „distincție” și după aceea am candidat la Jebel. S-a deschis un post, căci preotul de-acolo, părintele Ionescu, s-a pensionat, căci 83 de ani a avut atunci. Și am fost ales cu unanimitate preot. La Jebel am rămas zece ani. Am muncit acolo. În 1948 am fost numit protopop la Ciacova, administrator de fapt. A murit protopopul de-acolo și eu de la Jebel am călătorit până în Ciacova și conduceam Protopopia. În '49 m-au transferat de la Ciacova la Buziaș, tot ca protopop și am condus acolo Protopopiatul. Între timp s-a desființat Protopopiatul, fiindcă s-au făcut atuncea raioane și nu mai erau județe. Și era numai la Lugoj și eu n-am vrut să mă mai duc. Am rămas la Buziaș 20 de ani. Între timp am fost decorat de Înalt Preasfințitul, am fost hirotosit. E deosebire între hirotonit și hirotosit. Hirotonia am primit-o la Caransebeș. „Hiro” înseamnă mâini, iar „tonus” a pune mâinile pentru harul Dumnezeiesc. Am fost hirotonit înainte de a veni la Jebel. În sfârșit, am fost hirotosit, adică am fost ridicat într-un rang bisericesc, uman, nu divin. Am fost chemat la Caransebeș de Înalt Preasfințitul Nicolae și în ziua a doua de Crăciun m-a hirotosit protopop onorar, că nu aveam ținut, teritoriu.

(În ce an?) În 1964 am fost hirotosit protopop. După aceea am fost transferat la Timișoara, la Parohia Timișoara Cetate și am fost singurul preot, că era plecat părintele Firca și eu am făcut cerere și am fost transferat pe baza mediei care a fost

„10” și am fost transferat la Parohia Cetate, dar cu obligația de a servi la biserica Catedrală, că noi nu aveam biserică, Cetatea, deși Catedrala este făcută de noi, de Cetate. **Părintele Țucra, Dumnezeu să-l ierte, el a fost acela care a inițiat lucrările, în 1936, a condus lucrările și în 1946 s-a terminat Catedrala. Preoții erau la Cetate și atunci am fost numai eu singur și am avut obligația, adică a trebuit să slujesc la Catedrală pentru credincioșii mei, dar cu dreptul și pentru credincioșii din Parohia Timișoara Cetate să fie serviți la Catedrală: botezuri, cununii, alte slujbe, parastase, toate, până când ne-am făcut noi biserica din Dacia. În 1970 am fost transferat la Timișoara și până în 1994, deci 24 de ani am servit la biserica Catedrală, ca preot al Parohiei Cetate. În 1994 m-am mutat la biserica noastră din Dacia și acolo sunt, iată, de opt ani. Asta în legătură cu activitatea mea bisericească. M-ați întrebat de fundație. Fundații regale. (*Cum ați luat legătura cu ele?*) Terminând anul întâi, în 1935, mai mulți studenți de la alte facultăți, sub conducerea Fundației regale „Principele Carol”, așa se numea atunci, al cărei director era profesorul Gusti și care avea ca director pentru tineret, în vremea aceea, pe Octavian Neamțu, profesor, care era mâna dreaptă a lui Gusti la București, la Direcția tineretului. Și mai mulți, dintre care un profesor de la Ciacova, care a luat inițiativa, m-a chemat și pe mine ca student teolog. Alții erau chemați ca studenți la Medicină, altul ca student de la Veterinară, alții de la Agronomie...să mergem pe sate, pentru ridicarea satelor din punct de vedere cultural, așa se spunea. **Și prima comună unde am fost, a fost Macedonia, în 1935, o comună lângă Ciacova. Acolo am activat toată vara, după aceea... (*Ce făceați?*)** Eu ca teolog, mergeam la credincioși, prin parohie, făceam un fel de monografie a Banlocului, stăteam de vorbă cu credincioșii, cântam la biserică, predicam. Acolo am început predicile, am predicat. Alții mergeau și făceau monografiile sau luau anumite date monografice de la săteni. Asta a fost în 1935. În 1936 nu m-a mai trimis la Macedonia, ci m-a trimis directorul Neamțu la Lescovița, județul Caraș. Acolo se punea o problemă națională. Echipa s-a format, tot la fel, pe mai multe discipline și eu ca teolog am fost trimis acolo. Ce se întâmpla... O comună românească, cu nume românești, vorbeau românește, dar aveau biserică sârbească și în biserica sârbească românii ascultau în limba sârbă și nu pricepeau nimica. Fundația ne-a trimis acolo să lămurim lumea, că ei sunt români, dar se declarau sârbi și pentru aia ne-a trimis. Am avut un succes oarecare cât am stat, 3 luni, la Lescovița.**

(Despre ce vorbeai dumneavoastră cu oamenii? Probleme de acestea, spirituale?) Da, să căutam să-i convingem că ei sunt români și că religia lor este ortodoxă-română, nu ortodoxă-sârbă. Că mergeau copiii la biserică și vorbeau românește. Dar slujba li se face de către preotul sârb. Se făcea în limba sârbească liturghia și slujbele, și înmormântările, dar ei erau români, vorbeau românește, deși erau unii dintre ei, Stoicevici, de exemplu, care era primar și era un bun român. Îmi amintesc că era și moș Milt, care iar avea cărți vechi, românești, cu litere chirilice, românești. Mergeam pe la ei, stăteam de vorbă să-i conving că sunt români, și-n bună parte am avut succes, fiindcă mulți dintre ei s-au considerat români și între timp s-a clădit și o biserică. Noi, echipa, am inițiat și o biserică în centrul satului, ortodoxă-română.

(Și ați ținut slujbe și acolo?) Nu, că n-am terminat-o, doar am pus bazele și veneau preoții de la Vrani, Traian Constantin și Râta, unul care a fost preot aicea la Fabric, și ei veneau de la Vrani și slujeau în limba română. **Un eveniment important, foarte important o fost începerea anului școlar. Eram foarte curioși ce fac, își trimit copiii la noi sau la sârbi? Și am avut succesul deosebit că au venit și noi am deschis cursurile anului școlar în septembrie.**

(Și nu se supăra preotul sârb? Nu a reacționat în nici un fel?) Nu, nu a avut ce să facă fiindcă ăștia s-au desprins, s-au declarat români și nu mai aveau nimic cu biserica sârbească. Asta a fost în 1936. De acolo eu m-am dus, când am terminat anul trei, m-o trimis profesoru' Neamțu în echipa regală studentescă, ca șef de echipă, unde a fost și medic, medic veterinar, agronom. *(Toate disciplinele)* Da, toate disciplinele. M-au pus șef de echipă la Nepos, căruia i se spunea popular *Vărarea* și *Nepos* oficial. Nu mai țin minte de ce i s-a spus așa; *nepot* înseamnă în limba latină, „Salutae Nepotis Romae”, și de acolo se păstrează numele de *Nepos*. Acolo ca șef de echipă tot la fel am făcut. De pildă, am făcut pentru platforme de gunoi, ca să nu arunce gunoiul pe nu știu unde. Medicul veterinar, natural.... Medicul uman mergea pe la credincioși, iar eu mergeam la biserică, căci acolo toată regiunea era unită... Toți erau uniți, Valea Someșului, toți au fost uniți, greco-catolici.

Și eu m-am dus la biserică unde am avut un preot bun, cumsecade, liniștit și cântam în biserică. Eu cântam și ei cântau cu mine. Am introdus acolo cântările românești din Banat. Dumnezeu mi-a dat darul de a cânta, asta e adevărat și când am cunoscut cântările populare românești și au rămas pe vremea ungarilor cântările mele pe care le-am făcut cu tineretul acolo, la părintele Moldovan. Am

stat acolo în calitate de șef de echipă.*(Ca șef de echipă aveți și alte sarcini, să coordonați și pe alții?)* Coordonam toată activitatea. Țin minte că profesorul Gusti mi-a trimis la Nepos pe o doamnă, o distinsă socioloagă, pe doamna Hayem, din Elveția, cu care am vorbit franțuzește, m-am străduit. Eu am învățat limba franceză bine și vorbeam cu ea limba franceză. A stat la noi o lună de zile cu echipa și așa i-a plăcut acolo, extraordinar de mult.

(Unde locuiați? Stăteați la oameni?) Nu, noi am fost cazați într-o școală, cu paturi, iar mâncare ni s-a făcut tot la fel, acolo undeva, căci au angajat pe cineva, o bucătăreasă și am stat acolo.

(De obicei în vacanțele de vară?) Da, în vacanța de vară. Asta a fost a patra campanie, la Nepos. Prima a fost în Macedonia, două au fost la Lescovița, în Caraș, și a patra la Nepos.

(Deci două veri ați fost la Caraș?) Da, două veri am fost la Caraș și anul II, când am fost la Lescovița, tot șef de echipă am fost.

(Și cum făceați? Colectați dumneavoastră datele și seara discutați?) Da, discutam, absolut, ne adunam și făceam programul pentru a doua zi, cum ne împrăștiem și unde merge fiecare, care-i sectorul lui.

(Trebuia să faceți niște statistici?) Nu, mai mult să stăm de vorbă cu oamenii, să-i lămurim. Și cum au făcut de exemplu la Lescovița, tot la fel am făcut... *(Un chestionar?)* Nu, nu chestionar. Medicul veterinar, platforme de gunoi, ca să se adune tot gunoiul de acolo, bălegarul, pentru ca după aceea să-l împrăștie. După aceea date monografice, date folclorice... Asta a fost la Nepos. Ultima campanie pe care am făcut-o în echipa regală studentească a fost la Nepos. Dar între timp am fost chemat la diferite școli, de cadre, pe care le organiza fundația. Prima școală pe care am făcut-o a fost în 1936 primăvara, la Stănești Muscel. Acolo eram mai mulți adunați, tot la fel, studenți de la diferite discipline: teologie, medicină și ne veneau conferențieri de la București, dintre care și Focșa, fostul director al Muzeului satului de pe vremuri, Stahl, fostul academician, care a murit acuma. *(Henri Stahl...)* Da, și el venea acolo. A mai venit fostul secretar de la Culte, Dogaru Dumitru, atunci a mai venit Ungureanu, fostul ministru al cultelor Stanciu Stoian, care au ținut conferințe și lecții cu noi, căci era școala de cadre. *(Ce însemna asta, școala de cadre?)* Formarea de cadre pentru echipele regale studentești. *(Pe diferite probleme)* Da, pe diferite probleme. Asta a fost prima, la Stănești, în 1936. A doua, în '37, în februarie am fost chemat la Petriș, județul Arad, la altă școală de cadre în care ne-a conferențiat un om de o valoare

intelectuală excepțională și tot la fel, au venit cei care au fost la celelalte școli. Asta a fost în februarie și tot în 1937 am condus eu din nou școala de la Petriș, în Arad, școala de coechipieri. (*Cum ați condus acolo? Ce făceați?*) La Petriș, trebuia să-i formăm pe echipierii care mergeau pe sate și am avut câte 80 de inși. Țin minte că am ținut cursurile și am fost cazați într-un castel al cuiva de la București. La Petriș e un castel minunat. Acolo am fost cazați, acolo mâncare ni s-a făcut și ni s-a dat și erau vreo 60 de persoane care-or fost acolo. Asta a fost la Petriș, unde am condus eu școala. După aceea, în 1938 am fost la Nepos și în 1939 am fost chemați la Valea Vinului, județul Năsăud.

(*Gusti nu a ținut nici o prelegere?*) Nu, nu a venit. (*Nu l-ați văzut niciodată?*) Cum să nu, am și o fotografie cu el și cu regele Carol, căci pe unii dintre noi, dintre foștii conducători și coechipieri ne-a decorat. Țasta e meritul cultural primit de la regele Carol.

Eu am reținut albumul aceasta de la Fundația regală. Asta cât am fost eu la Fundație. S-a editat un album cu echipele regale studențești. Și eu l-am păstrat și uite în ce hal au ajuns, că mi-o fost frică, că dacă mă prindeau cu asta era nenorocire, dar l-am ascuns undeva în boxă și iată ce-a ajuns din el. Aici este și unde eu am primit decorația. Aici e Gusti, la Muzeul satului. Aici este voevodul Mihai. Gusti cu un francez, Henri Bonnet, directorul Institutului Internațional de Cooperație intelectuală la Fundația Regală „Principele Carol” .

O întâmplare extraordinară care-a fost... Ce s-a întâmplat... s-a rupt podul din mijlocul satului. Un râu care se vărsa în Someșul Mare. Echipa regală l-a făcut, însă am intervenit și la autorități și până am plecat de-acolo am făcut podul.

(*Și aicea ei erau cu sape și hârlețe și ieșeau la muncă?*) Da, ăștia sunt coechipierii, dar au antrenat și consătenii. Nu singuri. Să vedem exemplu. Aicea, Căminul Cultural, conducători. Aici e tabăra Stănești unde am fost și eu.

Aici este tabăra Pietriș și uitați, în asta am fost cazați. Aici am fost și echipier dar am fost și conducător de echipă, șef, așa se numește. „Castelul care ne adăpostește amintește vremuri apuse, dar camarazii noștri au orânduit aici o școală de muncă pentru vremuri noi”. Asta e biserica. Și am luat parte și la biserică și sigur că am fost și noi pe aicea. Asta este la Pietriș, tabăra Pietriș, unde a fost și profesorul Gusti. Iacătă la Pietriș, unde am fost și eu. Aici este preotul de la București, parcă-l văd.

Au fost adunate mai multe echipe și profesorul Gusti a venit la noi la echipă. Aici e numai echipa din Pietriș, la „Străjerul Judecării”, așa se numea. În aer liber, și iată

preotul de la București, care ne ținea o conferință. Și noi eram toți echipați, aveam îmbrăcăminte de echipier, dată de București. Fiecare avea. (*Din ce era compusă?*) Uitați, fiecare avea o haină și pantaloni. Dar în mod special era ceva.

(*Asta e tot la Pietriș*) Da, la Pietriș...uitați-vă, aici sunt eu. (*Ce săpați aici?*) Am săpat ca să facem platforma de gunoi. Aicea eu eram.

În poza aceasta preotul sfințește casa...

(*Erau adevărate evenimente aceste drumuri ale echipei la sate, nu?*) Păi da. Iaca, aici ne găsim tot la Pietriș. Țin minte că e nu parc minunat acolo. În 1935...căminul cultural, la București...

Aici e instrucția tragerii, că am făcut și trageri... este după o lecțiune teoretică. Iată-l pe Handrea, care era un îndrăgostit de muzee. El aduna obiecte. Aici este cum adună de la credincioși anumite lucruri, obiecte care erau pentru muzeu și care altfel se prăpădeau. Aicea sunt delegații de la Congres. Acolo la congres o fost, țin minte. Iacă-l aici... Preotul a mers aici iară undeva cu ăsta. Aici este „Frontul șefilor de echipă de la Olănești”, erau mai mulți acolo. Șefii de echipă, campania 37, Fundația culturală, secția...

La congrese era profesorul Gusti.... Aici e Muzeul satului românesc. Aveam și o poză unde am primit decorația din mâna regelui. Numai cred că de frică, cumva am scos pagina respectivă. Când o venit regele aicea și o fost cazat la Înalt Preasfințitul i-am dat regelui Mihai cartea, ca s-o vadă și vlădica mi-a trimis-o înapoi cu scrisul lui.

(*Rămăsesem la Valea Vinului*) Da, acolo a fost școala de cadre. Ne-a chemat din nou Fundația. Valea Vinului e o stațiune excepțional de frumoasă, în Năsăud. De la Rodna Veche pe dreapta se desparte, iar la stânga era Valea Vinului, o stațiune minunată, climaterică. Acolo am făcut școala cu Stahl. A venit și a conferențiat atuncea și Stanciu Stoian, care a fost ministrul cultelor, precum și Măgureanu, care era un om distins. Au venit și-atâția alții la Valea Vinului.

(*Pe Golopenția l-ați cunoscut?*) Și Golopenția, da, cum să nu. Anton Golopenția a fost la mine la Nepos. A fost încântat de ce-a văzut acolo, că noi am lucrat serios. Unde am fost eu nu am tolerat să se facă abuzuri sau să se umble aiurea. (*Cum v-au primit oamenii?*) Foarte bine. Erau atât de bucuroși când ne vedeau. La Lescovița, când ne-am dus, atuncea s-au înfricoșat că noi am ajuns seara, de la Oravița cu căruța. Ni s-a trimis căruța și noi aveam obiceiul să cântăm...echipierii. I-am învățat pe toți să cânte. Când mergeam cântam multe cântece patriotice, naționale și atunci când am ajuns noaptea oamenii s-au înspăimântat. Credeau c-au venit acolo

niște răufăcători. Ni s-a spus că suntem răufăcători. Dar pe urmă s-au convins că nu suntem. A fost apoi atâta bunăvoință, atâta dragoste și înțelegere încât le-o părut apoi rău c-am plecat. Și peste tot se întâmpla la fel. Deci asta a fost la Valea Vinului.

Eu eram în timpul ăsta și la Caransebeș, unde făceam curs, dar Fundația a cerut Episcopului să-mi dea voie să merg la cursurile astea de la Valea Vinului. Era în februarie.

(Erau mulți care făceau parte din grupele acestea studențești?) Fundația îi chema pe toți pe care îi cunoștea, și care erau buni echipieri și era nădejdea să se facă șefi de echipe, cadre cum se numește. *(Îi școlariza, îi specializa?)* Da.

În februarie am primit aprobare să mă duc la cursuri la Valea Vinului. Am fost la Valea Vinului și după aceea, din iunie, din nou am fost la o școală la Năsăud, pe care am condus-o eu, la Liceul George Coșbuc. Am avut 100 de cursanți acolo. Eu eram comandantul școlii, iar director am avut pe cineva din fundație, dar venea din când în când de la București, la Năsăud. Și noi masa am luat-o în liceu... Și după aceea a fost evenimentul tragic, în 1939. Evenimentele internaționale s-au precipitat, nazismul a început să amenințe și după ce i-am împărțit pe toți, că pe cei pe care i-am avut acolo i-am împărțit pe echipe: la Nepos, la Mohod, la Șanț, la Leșu și în alte localități. Eu coordonam echipele de la Năsăud, pentru ca la un moment dat să primim ordin: „Toată lumea pleacă acasă”, că la 1 septembrie a început războiul. Au intrat nemții în Polonia și așa mai departe și atunci a trebuit să plecăm și din momentul ăla s-au desființat echipele regale studențești. Dar eu, între timp m-am dus la Caransebeș și am dat examenul de calificare, așa cum se obișnuia. Notez că după ce am dat examenul de calificare, am reușit cu distincție și după aceea m-am dus acasă de Paști. Nu mi-au dat voie să mă duc în ziua întâi, nici la Crăciun, nici la Paști, că m-am întors de la Fundație. Am plecat acasă din ziua a doua și tata zice: „Du-te să vezi la Toager că este o fată bogată acolo”. Și m-am dus, ca să-i fac voia, deși aveam o fată la Cernăuți pe care am cunoscut-o și care mi-a devenit și soție, că a venit din Cernăuți după mine. Și m-am dus la Toager, care era o comună și acolo am stat, dar nu știu de ce mie îmi venea să vin acasă și când am venit acasă găsesc telegrama: „Prezentați-vă imediat la Fundația Culturală Regală unde ați fost numit...” Nu știu ce titlu mi-o dat acolo, dar eram trecut cu un salariu de 9800 de lei, ceea ce era un salariu mare.

(La București trebuia să mergeți?) Da, la București trebuia să mă duc să-mi iau salariul. Și m-am dus acolo și am rămas nu știu cât timp, deși Mitropolitul nu mi-a dat

voie: „Nu, că trebuie să continui cursurile aicea și să nu mă pui la hartă cu profesorul Gusti, că eu pentru dumneata nu mă cert cu profesorul Gusti”.

(Cine era Mitropolitul?) Lăzărescu, care era Episcop la Caransebeș, că nu era mitropolit aici. Asta era în 1939.

(Și ce ați făcut dumneavoastră, ați mers? Practic trebuia doar să vă luați salariul sau să mai rămâneți și acolo?) Nu, să rămân acolo. La urma urmei am plecat cu ideea să nu-l pun la hartă pe Episcop cu profesorul Gusti și am stat și m-am gândit ce să fac, că și salariul ăla m-o atras, de 9800, la sărăcia pe care am avut-o. E adevărat că de când am lucrat la Fundație eu m-am întreținut singur, plus lecțiile pe care le-am dat acolo la două fete, pentru masă. Și m-am dus la București împotriva voinței lui. Țin minte că am luat acceleratul de seară și am ajuns la București și m-am dus la Neamțu, directorul Tineretului, care era din Caransebeș și care mă aprecia foarte mult și i-am spus care-i situația. Mi-a spus că „Lasă, că vorbesc eu cu profesorul...” și după un timp mi-o spus că s-a aranjat treaba cu Lăzărescu, că a vorbit profesorul Gusti cu el și-a zis că nu-i nimic, numai să se pregătească pentru examen de cvalificație. După aceea m-am prezentat la examenul de cvalificație și l-am luat cu „distins”, deși la vlădica îi era extraordinar de ciudă că nu l-am ascultat și mai avea încă o idee, că eu nu mă fac preot, ci rămân la Fundație mai departe. Și „m-o zgândărat”, cum zice românul, m-o „forfecat” la cântarea bisericească, unde eram stăpân... Că asta am făcut-o din copilărie, acasă la strană, la Banloc, la mine și am știut. Serviciile religioase le-am știut pe dinafară, dar mi-o dat distincție totuși, preot de clasa întâi. Și asta o fost în iulie, eu am mai stat la Fundație și după aceea s-a făcut publicitate pentru ocuparea postului de preot la Jebel. Imediat m-am dus, că vroiam să mă duc la Șipet, în acea comună, dar n-avea gară, n-avea nimic, dar era criză de posturi.

(Ați plecat de la Fundație pentru asta?) După aceea s-a publicat, că un preot de 83 de ani, părintele Ionescu care s-a pensionat, și eu am făcut cerere. Și între timp eu am plecat de la Fundație. Când s-a făcut deschiderea postului, alegerile, că atunci se făceau alegeri, nu se numea preotul. *(Cine alegea?)* Credincioșii. Comunitatea credincioșilor din parohia respectivă. Te prezentai tu, candidat, că erai civil sau preot, că candidau și preoți din alte parohii mai mici să ocupe postul. Eu am avut patru contracandidați la Jebel. Și am candidat acolo și mi-am dat demisia între timp de la București. Mi-am dat demisia, la Neamțu.

(Nu v-a părut rău după salariu?) Nu. (Ați vrut să fiți preot?) Da. Asta a fost. Eu am făcut Teologia la Cernăuți ca să fiu preot, nu ca să mă fac nu știu ce. Și la urma urmei am demisionat și am făcut cerere la Caransebeș pentru parohia Jebel.

(Și acolo cum ați fost ales?) Și acolo, ce se întâmplă... Preotul de la mine din sat, din Banloc, părintele Mureșanu, a avut el un nepot, coleg cu mine care a ajuns aici la noi, consilier cultural, Ion Mureșeanu. Îi plăcea și scrisul, că era și literat cumva, se ocupa cu scrisul. El a scris, încă de multă vreme, din liceu scria el. **Am trimis cerere la Episcop și părintele Mureșeanu, unchiul acestuia de care v-am vorbit, care era preot la noi, mă cheamă la el și-mi spune: „Mă, Jiva!”, că numele meu e sârbesc, după tata. Pe vremuri o fost naș un sârb. Însă ungerii, că m-am născut în era ungurească, au căutat să deznaționalizeze și mi-a pus tata numele Vitalyos, că Jiva înseamnă viață în sârbește.**

Ungurii au scris Vitalyos, care înseamnă tot viață în limba maghiară și pe mine m-au maghiarizat și au scris Vitalyos. Numele mic, fiindcă numele de familie e Forga. Și am făcut cerere și m-am dus la vlădica, după ce o primit cererea de la mine pentru Parohia Jebel. Și zice: „Am primit cererea dumitale, că vrei să te duci la Jebel. Eu m-am gândit altceva: de la directorul Pucerea, de la Uzinele din Ferdinand, Oțelu Roșu (de la Ferdinand, că așa se numea Oțelu Roșu pe vremuri, dar comuniștii au schimbat) am primit însărcinarea, dreptul ca să numesc un preot destoinic. Nu este consiliu, nu alegem, nu nimica, numa' direct numim noi de aici de la Caransebeș. Așa că trebuie să te căsătorești (că nu eram căsătorit) și după aceea vin, te hirotonesc și mergi la Oțelu Roșu”. Mie mi-a încurcat toată socoteala pentru că eu am vrut să mă duc ca preot la Jebel, că eu sunt de la Banloc, iar Timișoara era la mijloc, era nord de cale ferată, una alta, comună mare și eu preot am vrut să mă fac. Mă duc într-o duminică, imediat următoarea, la Oțelu Roșu, ca să mă prezint, că așa era rânduiala. N-am fost preot, eram numai candidat și am cântat la strană. Le-a plăcut credincioșilor care erau la biserică și când s-a terminat slujba am rămas cu preotul de la Caransebeș, care administra parohia, că era liberă și s-au adunat în jurul meu: „Domnu' candidat, vă rog să veniți, că ne place, vă așteptăm cu drag să veniți”. Ei au plecat, dar între timp a rămas preotul administrator și cu epitropul prim, unul Crăciun. Aștepta momentul prielnic și spune: „Domnu' candidat, nouă ne place felul cum cântați, e foarte minunat și am dori să veniți la noi, dar așa vrea să vă atrag atenția că nu-i parohia așa cum se spune, că iată un cuptor s-a închis deja și nu veți avea salariul care era atunci: 3000 de lei de la întreprindere și 3000 de la stat. Erau bani ăia, 6000.

N-o să aveți atât. Cred că nu vă convine să veniți”. Preotul care era cu mine, era administrator și era de acord cu el, fiindcă așteptau să vină unul dintr-o comună învecinată, Jucosu, parcă-l văd.

Am ieșit, iar când am ieșit din biserică, nu știu – o fost organizat sau nu, o fost o coincidență - de pe o stradă laterală, din spatele bisericii, altarului, a ieșit unul beat: „Trăiască popa nost Jucasu, nouă nu ne trebuie venituri.” Venituri, adică din alte părți, că eu eram din Timiș, de la Banloc. Și asta mi-a fost dezagreabil și eu și-așa eram hotărât să nu mă duc, dar asta mi-a fost bine venită. Și luni m-am dus la Episcop și m-a întrebat: „Na, ce-i?”. O sărit bucuros, că el a crezut că eu am acceptat, că parohia aia era râvnită, într-adevăr era râvnită, că era parohie bună. Și-am spus: „Preasfințite, (că nu era încă Mitropolit, că Mitropolitul e cu Înalt Preasfințite, iar Episcopul cu Preasfințite numa’) nu mă duc”. „De ce?” Și-atuncea am explicat care e situația, că cutare, că credincioșii sunt nemulțumiți, că Pucerea a hotărât singur și la urma urmei i-am spus și ce mi s-a întâmplat. „Și așa a spus, că eu n-am dreptul să vă numesc?” „Așa a spus, da.” „Bine, poți să pleci.” M-a repezit urât...da ce să fac. M-a hirotonit. După aceea am fost la Jebel, au fost alegerile... Eu m-am căsătorit între timp la Cernăuți, cu soția mea, pe care am cunoscut-o cu trei ani înainte. A fost o femeie de aur, o soție rară și m-am căsătorit. Eram la Cernăuți, când m-am căsătorit și am primit telefon că am fost ales cu 141 de voturi contra unu. (*Ați fost acolo prezent?*) Nu, nu.

(*Dar cum alegeau oamenii, care era sistemul? Nu trebuiau să se prezinte candidații?*) Nu, i se dădea biletul de vot, cu ștampilă, la fiecare, pe care scria numele preotului. (*Cel pe care îl vota?*) Da, pe care îl vota. (*Și pe dumneavoastră cum de vă cunoșteau de v-au votat? Ați fost acolo înainte?*) Da am fost și am cântat o dată și am fost ales cu 141, dar nu cu vot secret, pentru că au zis ei către preotul care a condus ședința: „Nu-i nevoie părinte, noi spunem deschis”. “Cine este pentru candidatul Forga?” Toți au ridicat mâna în afară de unul. “Cine e împotriva?” Unul singur, un epitrop, epitropul patru, că erau patru epitropi. Și l-am întrebat eu după aceea: „De ce ai votat contra mea?” „Părinte, am văzut că nu are nici un vot, măcar un vot să aibă și el”, contracandidatul meu, fiindcă am rămas numai doi. Țălălți când au văzut că eu candidez, că am fost cunoscut acolo în împrejurimi, în comuna natală și țălălți trei s-au retras, că au fost 5 candidați și am rămas numai doi. Era unu’ de la Lățunaș, care o fost contracandidatul meu la Jebel, Stoica Simion l-o chemat. La Lățunaș a fost preot, într-o localitate lângă frontieră, acolo lângă sârbi, o comună mică, mizerabilă.

El o făcut și contestație. Așa că am ajuns acolo, mulțumesc lui Dumnezeu... Așa este viața mea ca preot. Am fost chemat și pe front.

(Am văzut steaua aceasta aici? Ce insigne mai aveți? Aveți colecție aici. Povestiți-mi despre fiecare în parte) Asta este coroana României, cu spade am fost decorat pe front. Unu din distincțiile mari de pe front, care le-am avut și sunt veteran de război. Am și grad de locotenent – colonel în rezervă. Astea două ni s-au dat, nu știu ce, a greșit ăsta, și asta este 1941-1945, participarea la război. Asta Iliescu ne-a dat. Asta de la Carol, ca veteran de război, insigna pe care o purtăm, nu, ăsta e regele. *(Asta v-a dat-o regele?)* Am primit-o, da. *(Pentru ce?)* Nu, am luat-o eu. Eu sunt regalist. Mi-am făcut școala, Fundația m-a ajutat, principele Carol, mă rog. Eu sunt regalist, nu mă ascund niciodată. Am candidat la Jebel, și pe urmă...

(Spuneți-mi cum a fost pe front? Și cum de v-au luat ca preot?) N-am făcut armată. În 1944 veneam de la Rudna, o comună unde un consătean de-al meu a fost notar. M-am dus cu soția la el, acolo la Rudna, că soția lui era Elena, căci era Sf. Constantin și Elena. Ne-am dus acolo, ne-am simțit bine, iar când am venit înapoi, în gara Jebel, mă cobor din tren și un credincios îmi spune: „Părinte, plecați pe front?”. Eu spun „Nu”. „Păi aveți ordin de chemare, o telegramă”. „Aoleu”. Într-adevăr mă duc de-a dreptul la postul de jandarmi și șeful de post îmi spune: „Da, aveți telegramă să vă prezentați imediat pe front.” Era telegrama așa: „Din ordinul Marelui Stat Major, prezentați-vă imediat la Divizia II munte pentru a fi trimis pe front”. Eram preot civil, nu eram militar. Îmi dă telegrama și plec...și mă duc la Deva. La Deva, la Divizia II munte, mă întreabă comandantul de la PS, cum se zicea atuncea colonelul: „Unde vreți să mergeți? La Vulcan, la Aiud sau... (că mai erau batalioane de vânători de munte)”. Zic: „N-am nici o preferință, domnule colonel, că eu nu știu, nu cunosc”. „Atunci vă trimit la batalionul meu”. Și m-a trimis la Aiud, la Batalionul 8, Vânători de munte, Aiud. M-am dus, dar unitatea era dispersată fiindcă au intrat ungurii în Aiud și s-o dispersat la Petrești, după Vințu, după Alba Iulia. Și m-am dus la Petrești și de acolo am plecat după ce au fost evacuați ungurii și m-am dus la Aiud. La Aiud am stat câțva timp și după aceea am plecat la Remetea, am plecat pe front. *(Unde ați mai ajuns?)* Am mers și am trecut granița românească în Ungaria, nu pe la Oradea, ci mai sus, la Secuieni am intrat și am ajuns după aceea în lupte cu nemții, până la Miskolc. Miskolc e un oraș în Ungaria. După aceea m-am dus mai departe și am ajuns până la Hajdúhadház. Acolo era să-mi pierd viața și numai Dumnezeu m-a salvat. Nu m-a trimis de-a dreapta în Ungaria, ci m-o trimis întâi la Iași, că unitatea militară o

fost la sud de Iași, lângă Bucium. Erau două comune acolo, dintre care una era comuna Păun. În Păun era unitatea mea militară; era rezerva corpului 4. Și acolo am stat până în 20 august, când a început marea ofensivă rusească și am scăpat iar; Dumnezeu m-a salvat că nu știu cum, ce se întâmplat, că comandantul meu de la trenul de luptă s-o dus și n-o mai venit. L-au prins rușii. **Și eu nu mi-am dat seama și mă duc eu, că eram cu gradul de căpitan și când am ajuns la Drumul Lupului, țin minte că odată s-au tras niște rafale de gloanțe, dar norocul meu că nu m-au nimerit. Am sărit într-un șanț, căci drumul era mai ridicat și dincoace era un șanț; dar era și sârmă ghimpată și cum am sărit „m-am pușcicat”, cum zice bănățeanul, mi-am rupt pantalonii și am căzut în șanț. Gloanțele treceau...și după aceea, pitit m-am dus până jos de unde am venit, căci încolo erau tancurile rusești. Am fugit cum am putut și în sfârșit am ajuns la un moment dat la o lizieră. Am vrut să intru în pădure ca să trec la șoseaua Vaslui, să fug mai departe... Și ce se întâmplă...odată zbiară la mine cineva: „Stai, stai, ai intrat într-un câmp de mine”. Și vine la mine soldatul și zbiară. Eu mi-am luat gradele de căpitan fiindcă rușii mă împușcau imediat dacă le vedeau. Îmi zice: „Pune mâna pe pușcă și calcă pe unde ai intrat!”. Norocul meu că nu am călcat pe nici o mină. Dumnezeu m-a ferit. Erau plantate mine acolo și am ieșit. „Păi aici sunt mine, cum ai intrat așa?” „Păi de unde să știu?”. „Fugi, nu mai sta, că vin rușii și te prind”. „Păi, cum să fug?” „Să părăsești locul pe răspunderea mea. Că vine și te prinde și te duce în Rusia și ce ai făcut? Nu-i scăpare.” Și apoi de acolo am fugit și am ajuns până la București, iar Bucureștiul o fost ocupat și o fost eliberat după aceea și m-am dus cum am putut până am ajuns la Aiud din nou.**

Am fost deci întâi la Aiud, apoi m-or trimis la Iași și de-acolo m-am întors, că am fugit din cauză că rușii au intrat din nou în acțiune și am venit din nou la Aiud. Și din nou am venit pe jos, am fugit cum am putut și după aia am ajuns din nou la Aiud și atunci am zis că vreau să mă duc acasă. „Domnu’ părinte, nu vă e drag de noi?” „Ba mi-e drag, domnu’ colonel, numai de război nu”. Și am plecat și-atuncea am ajuns cum v-am spus mai înainte.

(Acum să ne întoarcem... Ați ajuns la Hajdúhadház) Da, la Hajdúhadház am ajuns și acolo ce s-a întâmplat... Comandantul meu de trent era căpitan și el și avea boala mâncatului. Noi ne-am încartiruit acolo și trupele au fost așezate de-a lungul unei străzi, către o odaie ungurească, să meargă afară și noi am stat în piață acolo, căci era o biserică cu două turnuri, cea mai mare. Și atuncea el zice: „Hai părinte să

mâncăm”. Și ne-am retras într-o casă. Nu era nimeni, numai noi eram acolo și nici nu am apucat bine să mâncăm că deodată potop de branduri au bătut de-a lungul străzii. Au omorât cai, oameni, au fost trăsurile distruse...O nenorocire a fost.

(Cine trăgeau, nemții?) Nemții au tras aici. Erau pe-aproape că noi îi urmăream și ei se retrăgeau când vroiau. Că neamtu’ dacă o vrut să se retragă, s-o retras, după ce ne-o măcelărit și s-o dus mai departe. Așa am pățit tot frontul până la Praga. Și după aceea am plecat de acolo. După ce s-or liniștit lucrurile am plecat de-acolo, a doua zi dimineața. Brandurile au căzut exact unde am fost noi în piață și am auzit când se trăgea, când reglau tragerea. Tot mai aproape, tot mai aproape până când au tras. Am plecat a doua zi și a plecat și trupa, iar noi am mers după trupă. Și tot la fel ajungem la o „tania”, așa îi ziceau ungarilor la odaie, adică la un conac boieresc în românește. Am ajuns acolo a doua zi și comandantul Roșu zice că ne oprim acolo și mâncăm. Atunci toată lumea a tras pe stânga să facem un foc. La urma urmei, ce se întâmplă... Vine Divizia 3 Munte, a generalului Mociulschi. Era renumit. *(Era român?)* Da, era român. Și trece prima pe lângă noi o trăsură, în care era comandantul. „Noroc, noroc!” Ne-am salutat unii pe alții. Noi eram margine și au intrat și ei, că nu se putea intra decât printr-un loc și ieși prin alt loc. Era îngrădită tania, de jur împrejur. Or intrat pe-aici și ieșeau în capăt. Deodată auzim noi „buuum”, o explozie extraordinară. Am văzut în aer corpuri de cai, de oameni... A fost o mină de tanc, iar ei cum or mers cu trăsura, au călcat pe mină și nenorocire... Pentru noi era pusă. Dacă noi nu ne opream acolo, eram praf și azi nu mai existam. *(Tot din cauza mâncatului...)* Da, tot din cauză că ne-am așezat să mâncăm, cum a vrut colonelul Roșu. Am plecat mai departe, după nemți. Morți am avut și din tot batalionul de 800 de oameni am ajuns la 8 oameni luptători, care au mai venit în țară. Și ofițeri au venit înapoi numai vreo doi-trei. Rușii urlau, ne amenințau. „Ia tebe stridea”, adică te-mpușc. Eram puși sub amenințare.

(Ei erau cu dumneavoastră sau erau în spate?) Nu, erau în spate sau erau pe alt front, alătura, că era împărțit teritoriul. Ei erau și în dreapta și-n stânga, că erau mai mulți.

(Și v-au prins între ei?) Da, între ei și trebuia să luptăm alături de ei. Așa că am mers până am ajuns până la Eger. Am ajuns apoi mai departe, la Pistiani. Am ajuns în Slovacia, după aceea am ajuns în Cehia, că nu era despărțită atuncea Cehoslovacia. Pe urmă am ajuns la o comună unde era zona de dislocare finală. Războiul, oficial, s-a terminat la 9 mai, dar adevărul e că s-a terminat în 13 mai. Atunci încă s-a mai tras.

Nemții încă nu se retrăseseră și erau încă împușcături. Au mai murit câțiva soldați și după aceea s-au retras și-atunci în 13 mai a fost terminarea războiului pentru unitatea militară. Am stat acolo în comună, lângă Praga, din mai până în iulie. În iulie am plecat pe jos. La 1 iulie. (*Pe jos până în România?*) Da, până la Baia Mare. Zona de dislocare finală a fost Baia Mare. Și am ajuns pe jos până la Baia Mare. Am mers din Ungaria, aproape de capitala Praga (am vizitat și Praga, căci am fost odată cu un camion, orașul de aur, cum se numește). (*Era frumos orașul, chiar dacă era război?*) Da, chiar dacă era război. După aceea am ajuns la Baia Mare, în zona de dislocare finală.

(*Cât timp ați făcut, din iulie până când?*) **Până la sfârșitul lui iulie. O lună am mers pe jos, că nu erau trenuri.** Și am ajuns acolo... Comandantul meu era greco-catolic, Călușeru, și aveam cu el discuții pe teme religioase. Era catolic și susținea religia lui, iar eu îl combăteam, că el nu cunoștea teologia cum am cunoscut-o eu și s-o supărat cumva pe mine și-atuncea eu nu m-am mai dus cu el, că mă lua în trăsura lui, a comandantului. Unele bucăți de drum mergeam cu el, altele le mergeam pe jos, cu trupa. Și când a văzut că eu nu mai vin, a zis: „Vino, vino cu mine, că nu mai vorbim de religie”. Am venit în trăsură cu el și am ajuns la Baia Mare, dar acolo ungurii nu vroiau să primească trupele române. Biruitori am fost, deși din martie a fost cedat din nou Ardealul la țara mamă, dar acolo erau ungurii cu rușii. Și-apoi trupa, soldații s-au luptat și au spus: „Noi am stat pe front până acuma și nu aveam dreptul să intrăm în țara noastră, în oraș?” S-a intervenit și s-a stabilit că în ziua cutare, căci s-a fixat o zi, atunci se face oficial primirea trupelor române în Baia Mare. S-a stabilit că va fi acolo Episcopul unit, cu preoții, să ne primească. La un moment dat, zice colonelul către mine: „Părinte, să mergem la Preasfințitul Rusu Alexandru”, care era Episcopul unit de la Baia Mare. Am mers cu el și numai ce-am intrat înăuntru, că ne-a primit imediat cu amabilitate. M-am prezentat și eu cine sunt. „Îmi pare bine...” și numai ce ne-am așezat pe scaune, intră șeful de cabinet la el și zice: „Preasfințite, părintele Munteanu, protopopul ortodox din Baia Mare, solicită o audiență”. „Da, îl primesc, dar acuma...” și arată că suntem noi acolo. „Tocmai că sunt aicea – domnul colonel și Părintele unității militare – acuma ar dori să fie și dânsul aici”. Ne-a întrebat episcopul din cap, așa cu ochii. “Da, suntem de acord” și o impresie detestabilă ne-a făcut. A intrat protopopul: „Preasfințite, o zi mare ne așteaptă mâine...intrarea trupelor române în Baia Mare. O sărbătoare extraordinară pentru noi, că am așteptat cu dragă inimă. Aș vrea să vă rog un singur lucru: în

soborul în care primiți trupele române să mă încadrați și pe mine, să zic și eu „Domnului să ne rugăm”. Foarte frumos a vorbit. „Să simțim sărbătoarea asta”. Și episcopul spune “Nu”. „Preasfințite, vă rog să nu umbrim sărbătoarea...” „Nu”. Și oarecum a făcut apel la noi, la colonel mai cu seamă, dacă e de-acord și colonelul... dar atunci Episcopul odată a zis: „Eu nu particip, nu vin”.

(Nu participă Episcopul greco-catolic, dacă vine cel ortodox?) Da, cu tot soborul lui. Dacă nu vine el nu vine nici soborul. Și am plecat decepționați. Nu mai spun ce cuvinte a avut colonelul la adresa lui. I-am spus: „Domnu’ colonel, e unitul dumneavoastră”. *(Era și el unit?)* Era unit, că de aia „m-am ciocănit” în vorbă mereu cu el și s-a supărat că l-am contrazis. *(Ce a zis când a văzut care e situația?)* L-a înjurat birjărește, nu pot să spun cuvintele... „Ăsta-i Episcop?” „Lăsați, domnu’ colonel, asta e!” Și atunci a luat o hotărâre și a spus: “Părinte, facem așa: dumneavoastră cu părintele Protopop ortodox vă duceți afară, la garnizoană (căci garnizoana era afară; cazarmele erau afară din oraș) și în fruntea trupelor intrați preoții cu crucea în frunte, până la scena unde stă Episcopul cu preoții lui. Și atunci veniți în jurul meu, unul la dreapta, unul la stânga; preoții ortodocși”. Și așa am făcut. Noi ne-am dus, iar lumea când ne-a văzut a început să bată din palme, că era multă lume adunată, dar soborul nu ne-a primit. Și acuma ce se întâmplă? **Papa a fost la noi, noi la Papă, servim împreună, eu am servit la Biserica unită de aicea când a fost parastasul pentru Coposu, care a fost depus la mine în parohie, pe strada Vasile Alecsandri. Pe mine m-or chemat să-i fac ieșirea sufletului, cum se obișnuiește. Și eu m-am dus și am făcut ieșirea sufletului lui Coposu, după ce a murit. După aceea s-a făcut parastas la Biserica unită. M-au chemat din nou și am servit cu vicarul lor și cu preoții uniți, eu, preot ortodox. Și la Baia Mare nu s-a putut... că Episcopul era atunci așa de pornit și acum servim împreună, oriunde, uniți cu ortodocșii, nu e nici o deosebire.**

(Și dumneavoastră acolo, cu trupele, luptați efectiv cu arma în mână?) Nu, eu mă duceam seara în tranșee și când mă vedeau soldații, așa se bucurau, așa de încurajați erau: “Părinte, bine că ai venit”. Și omul când este în disperare și când are un pic de nădejde că o venit preotul și Dumnezeu e cu el... Și m-am dus întotdeauna. Noapte era ziuă și ziua dormeam, dar seara mă duceam. Era pericol... Odată, țin minte că ne-au încercuit nemții și eram și eu cu ei acolo. Dar, s-a comunicat, au venit trupe românești și nemțești și ne-au despresurat și astfel am putut scăpa, că altfel ne măcelăreau nemții. *(Erau dârji nemții...)* Da, erau. Ai noștri când trăgeau mereu

gloanțe, dar ei numai când or tras o dată o și căzut unul, l-o și lovit. Țin minte că într-o după masă m-am dus din nou ca să ajung la trupă și m-am dus pe jos. Odată văd pe drum înainte, în stânga undeva, o hărmălaie, gălăgie, strigăte, una alta. Când colo, ce să văd: un rus, băut a fost, e-adevărat, și pur și simplu s-a certat cu soldații români și nu știu dacă s-au bătut sau nu, dar la un moment dat l-am văzut cu pistolul în mână să tragă. Și eu cum am venit am comis o mare imprudență. M-am dus să-l prind de mână, să-i trag mâna și el fiind mai puternic ca mine s-a smuls și s-a îndreptat spre mine cu pistolul. Norocul meu că am avut gradul de căpitan, că altfel... „Ia tebe stridea, capitan”. M-ar fi împușcat, că era băut, dar Dumnezeu m-a salvat, ca și în alte împrejurări, cum am spus. Am fost în mari pericole, dar ca și altă dată Dumnezeu a fost alături de mine și nu mi s-a întâmplat nimic. Am scăpat teafăr și am venit la familia mea.

(La Baia Mare ce-ați făcut după aceea?) Când am venit pe front încoace, am fost chemat la toate batalioanele și la divizie. Ordin s-a dat scris: „Preotul căpitan Forga se va deplasa în localitatea X pentru a face serviciul religios de mulțumire lui Dumnezeu”. *(Asta când v-ați întors?)* Când m-am întors, în toate orașele, pe drum, în Cehia și în Ungaria. Eu a trebuit să mă duc la toate serbările care s-au dat, pentru serviciul religios. Mă duceau cu mașina, din ordinul Marelui Stat Major. Și am ajuns până la Baia Mare, iar acolo, cum am spus, nu ne-au primit ungurii. Ne-o refuzat până și Episcopul și la urma urmei, pe 15 august am primit ordinul de lăsare la vatră și am venit acasă la copiii mei și la soția mea. Pe 15 august am fost acasă, în 1945. Un an și șase luni am făcut frontul. *(Și ați fost primit cu bucurie de credincioși?)* Da, cum să nu și am primit și decorații. *(Această decorație când ați primit-o?)* Pe front am primit-o. *(Cine v-a dat-o?)* Comandantul. Am primit-o pe front pentru activitatea mea, nu cu armă, natural, că n-am luptat, dar eram în prima linie cu ei, tot timpul. *(I-ați susținut sufletește)* I-am susținut sufletește și ăsta e mare lucru. Ce încredere au primit ei, moralul le-a fost ridicat. Da, când au văzut preotul acolo, cu atâta bucurie m-au primit: “Să mai veniți pe la noi părinte”. Și mă duceam.

(Cum v-ați cunoscut soția la Cernăuți?) La Cernăuți...ce se întâmplă, am dus-o greu. E adevărat. Salvarea mea a fost fundația, că tata mi-a spus: “Eu nu te mai pot ține la școală”, că era om sărac, cu trei iugăre de pământ. Și-atuncea, după ce am terminat liceul m-am dus la Primărie. Acolo era funcționar un verișor de-al meu, scriitor, un fel de secretar și m-am dus la el, că n-am avut ce să fac, m-am dus să-l ajut, căci îmi zicea: “Mai vino să ne ajuți”. El era mai în vârstă ca mine și era o rudă

mai îndepărtată, ca verișor. El are acuma un nepot aicea, prieten cu copiii mei. **Poate că ați citit în ziar despre un anunț mortuar, că o decedat în America, nu știu cum o chemat-o, dar o fost din România și a murit acolo, într-un accident, și a fost parastas aici, la șase săptămâni, la un an. Aceasta era fata lui din America. Și el au fost în America. El a fost profesor de istorie aici, dar s-o dus în America, nu știu cum o reușit. (Băiatul acestui verișor mai îndepărtat?) Da, băiatul lui. S-a dus în America, nu știu cum o obținut plecarea. De fapt mama lui a fost în America; a avut cetățenie americană și i-au dat drumu'. El a stat în America cât a stat, dar l-a apucat dorul de țară și s-a întors aici. Stă lângă fiul meu cel mare, pe strada unde e cimitirul Rusu Șirianu. S-o întors în țară, dar fata a lăsat-o. Și ce se-ntâmplă...nenorocire. Fata avea serviciul nu știu unde, mai departe de localitatea unde stătea și a rugat o prietenă să-i aducă mașina și să o ia de-acolo, ca să nu întârzie, să vină acasă. Și nenorocire...lângă o pădure nu au fost atente sau nu știu ce s-a întâmplat, dar s-au ciocnit cu un camion și o murit fata. Cenușa i-a adus-o în țară. Tatăl ei e fiul vărului meu de la Banloc la care m-am dus să-l ajut la Primărie. M-am dus la Primărie și am muncit, am lucrat, i-am ajutat și la un moment dat, notarul zice: "Domnule Forga, văd că vă străduiți să învățați și să ne ajutați. Nu vrei să te angajezi aici, la noi?" „Cum să nu, domnu' notar” Și m-au angajat. Am avut în vremea aia 1500 lei la lună. Și am stat acolo, am lucrat și la urma urmei m-a trimis la Soca. Ați auzit de ea? Soca e o comună lângă Banloc, ce aparținea de Notariatul Banloc. Eu lucram pentru sârbii de-acolo, deși aveau nume românești: Albu, Negru, Moldovan, deși astea nu sunt nume sârbești, pentru Dumnezeu, dar s-au sârbizat. Veneau la mine ca să le fac „pass partout”, ca să se ducă în Iugoslavia, în frontieră. (Ce să le faceți?) O adeverință de plecare peste graniță. Eu mă ocupam cu asta, eu le făceam și le dădeam la notar să semneze, să pună ștampila, și ei se duceau vreo 2-3 zile, treceau granița, apoi veneau înapoi, nu era problemă. (Un fel de permis de trecere) Da, un permis de trecere. La urma urmei, ei neînțelegându-se cu secretarul lor de acolo, au zis că dacă nu-l mutați îl dăm afară. „Pe cine să vă dau?” „Pe ăla tânăr, care face permise”. Și m-am dus la Primăria Soca, unde am stat din ianuarie până în iunie. Aveam locuință acolo, iar mâncare mi-am adus de-acasă și m-am descurcat cum am putut, că eram singur. La urma urmei m-am înțeles cu ei foarte bine și atunci m-au trimis să duc impozitul la Deta. V-am povestit asta. Și acolo am luat ziarele și am citit...și asta m-a determinat să mă duc la Cernăuți. Am luat bacalaureatul și decît să mă duc la Caransebeș, unde nu-ți dădea diplomă de licență, atît scria „A absolvit**

Academia Teologică din Caransebeș”. Ca să obții diplomă de licență trebuia să fii la una din cele trei facultăți: la București, Cernăuți sau Chișinău. Și eu am mers la Cernăuți că am citit în ziar de colegul meu.

Anul întâi am avut bani. (În anul II v-a chemat Fundația la echipele regale?) Da, am fost din nou pe la echipele regale, am condus și eu școli. *(Cu cât vă plăteau?)* Cu banii de atunci era destul de bine. Nu mai știu însă cu cât ne plătea ori în echipe, ori când am condus școala. *(Dar așa, în general?)* Țin minte că odată 6000 am primit. Mi-am făcut școala, că de la tata n-am mai cerut niciun ban. Țin minte că am fost acolo și în 1937 eram în anul III la facultate. Nu am mai venit acasă de la Cernăuți la Banloc, că mă costa 500 lei dus, întors. Și am rămas acolo de sărbătorile de Crăciun. Și am mers cu colinda, cu corul legionarilor. M-au chemat din cauza vocii, să merg să-i ajut să cânte în cor. Cine era acolo dirijorul corului?! Poate ați auzit aici de unul, Hoinic Mircea. Nu el a condus corul, frate-su a condus corul. Mircea Hoinic a fost însă aici, la Opera Română. El a fost frate cu dirijorul Hoinic Bujor. Am cântat în corul legionar. Am primit masă la căminul studentesc și pentru mine a fost mare lucru. Și apoi am făcut școala destul de bine, am primit și bursă din anul III, 1500 de lei, care pe vremea aceea erau bani. Cămin am avut gratuit, n-am plătit niciun leu, căldură am avut cât am vrut. Un coleg, care tot bănățean era, la un moment dat îmi spune: „Măi Jiva, vrei să dai lecții la niște fete de-aici?” “Cum să nu”, că era vorba de bani, nu? “Uite, chiar aici, lângă căminul studentesc, lângă noi, lipit de casă sunt două fete la liceu. Să le dai ore, contra masă”. „Da”. M-am dus, într-adevăr... Îmi amintesc că era familie de evrei și era o luptă formidabilă acolo contra evreilor pe vremea aceea.

(Cum se numea familia?) Nu-mi amintesc. Erau două fete, Silvia și Laura. Le-am dat lecții. **Eu n-am plecat acasă de Crăciun, am rămas cu colinda acolo, la Cernăuți, și după aceea am mers și la familia Hoinic, la doamna Hoinic, profesoară de canto. Și m-am dus acolo și țin minte, cum am colindat cu colinda peste tot, la toți intelectualii din Cernăuți pe care i-am cunoscut, și când am ajuns acolo am cântat și ea a zis: „Măi copii, voi sunteți flămânzi!” Noi, studenți eram toți și ne-am gândit: „Ce bine...”. „Am niște găluște”. „Găluște...”** Știu că la noi în Banat erau găluște cu crumpi, adică se fierbeau crumpi și din aluat se rupea și se-arunca în oala care fierbea. Când se terminau le scoteau și puneau untură, puneau sare, le frigeau și astea erau găluște cu crumpi. **Mă gândeam: „Aoleu, în ajunul Crăciunului...”, dar când colo aduce niște sarmale, că acolo așa le spune, găluște. Ptiu, ce bune or fost, extraordinare. Și atunci ne-a spus**

doamna: „Domnu’ Forga, dumneata și cu Diaconescu (care era de la Constanța) să veniți la mine, să facem lecții de canto”, că era profesoară de canto. Dumnezeu să o odihnească în pace, că ea m-o pregătit mult. Mi-o format dicțiunea, vocea, m-o învățat cum să deschid gura și datorită ei astăzi eu cânt cu totul altfel și îmi mențin încă vocea pe care am avut-o în tinerețe. Și după ce am fost și am făcut ore de canto.... Dar să revin. M-am dus la lecții, la evreică. Am făcut lecția cu fata mare, Silvia. Nu se punea problema de naționalitate, de rasă, căci studenții făceau lecții... La un moment dat intră un bătrân cu o fată după el. Fata era tânără și eu eram tânăr, dar parcă eram mai bătrân. Și zice el: “Doamnă, aveți o cameră și pentru fata mea?” Și evreica spune la un moment dat așa, răstit: “Nu, n-am”. Silvia însă, care stătea lângă mine, se-upleacă și spune: „Ba, o iei, că uite cât e de frumoasă”. Țsta a fost criteriul, că o fost frumoasă. Și a rămas... O fost dragoste platonică, una alta. Anul I, din 1937-’38; apoi ’38-’39, ’39 până în ’40, deci trei ani m-am ținut și Dumnezeu mi-a dat gândul bun să nu o părăsesc. A fost o femeie de aur. (*Era româncă?*) Da, ea era româncă. Eu am stat în cămin, alături, și ea stătea în gazdă. Și mergea la școală, în ultimul an la Liceul Ortodox de fete, care era susținut de către Mitropolie. (*Ea era bucovineancă de-acolo?*) Ea venea dintr-un sat din apropiere, la șapte kilometri de Cernăuți. Și azi așa, mâine așa, am plecat la echipele regale, am făcut școli, cum v-am spus...dar corespondam. Încotinu corespondam și repet, bunul Dumnezeu mi-a dat gândul să nu o părăsesc. S-au întâmplat multe. Mulți colegi de la noi când au cunoscut pe cineva au lăsat-o după aia, au terminat, dar eu nu, am fost statornic. Și după aceea, prin 1939 a venit tatăl ei acolo, la Cernăuți și am spus: „Domnu’ Petriuc, eu vreau să mă însor cu Minodora, cu Dora (cum i se zicea)”. Omul o fost bucuros și a spus: „Sigur, cum vrea Dora”. Dora a fost de acord. Apoi m-am dus la Caransebeș, unde am făcut anul ăla în plus și după aceea vlădica a vrut să mă ducă la Oțelu Roșu și mi-a zis să mă căsătoresc. M-am dus și m-am căsătorit, iar atunci am primit și telefonul că am fost ales la Jebel. (*Când asta, în ’40?*) În 28 ianuarie 1940. În 11 ianuarie 1937 am cunoscut-o la Cernăuți și în 28 ianuarie 1940 m-am căsătorit.

(*Și ați venit cu soția în Banat?*) M-am gândit: „Oare va accepta să vină în Banat, să se despartă de părinți, de satul ei natal, mai greu, nu?” A venit și s-a simțit excepțional. S-a aclimatizat, de parcă s-a născut aici. Între timp... că noi ne-am căsătorit în ianuarie și în 29 iunie rușii au intrat în Bucovina și în Basarabia. Părinții ei au rămas acolo, dar ea nu s-au sinchisit cel puțin, să-și aducă aminte, să-i fie dor să se ducă... Părinții ei au rămas acolo și o soră. (*Nu au venit încoace?*) Nu. O altă soră a

venit încoace în țară, cu bărbatul ei, care era impegat de mișcare... A venit, s-a aclimatizat și nu și-a mai adus aminte. Abia în 1942, când Bucovina a fost liberă din nou, atunci s-o dus cu fiul meu cel mare la Cernăuți. *(Câți copii aveți?)* Doi copii, doi băieți. Amândoi sunt medici. *(Cum se numesc?)* Cel mare, Corneliu Forga, e medic stomatolog. Stă pe strada Diaconu Coressi, către Girocului; are cabinetul lui, îi merge foarte bine, lucrează cinstit, are clienți și din Germania, din America. *(Când e născut?)* În '41, la Jebel. Și al doilea fiu e Voicu, născut în '43. Este tot medic, la Casa de Asigurări de Sănătate. E medic pediatru, de copii, dar acum e medic șef acolo. Așa că am o familie fericită. *(Aveți nepoți?)* Am nepoți. Dacă ascultați la radio postul Europa FM, acolo am o nepoată care este la știri. Acuma face și reportaje. *(Cum o cheamă?)* Nadina Forga. *(Și e la București?)* La București. A fost întâi aici, la radio, la Timișoara; a făcut Dreptul. Mai am un nepot care e medic la Obstetrică, la Odobescu. Se numește tot Corneliu, Forga.

(În general, cum v-au educat părinții?) Tatăl meu era un om sărac. *(A fost sârb?)* Nu, român, dar pe mine m-a botezat un sârb. La Banloc au fost câteva familii de sârbi și un vecin, cunoscut de mama a fost pus naș. Când m-am născut eu, în 1914, mama s-a gândit să-mi pună numele Jiva, dar tradus în ungurește este Vitalyoz, tot viață înseamnă. Mai târziu, când am făcut școala primară, am avut ca director un învățător care a fost în Iugoslavia, învățător în comuna Petrovaselo, o comună românească. El când o venit în țară, după Unire, învățător, l-am avut și eu la școală ca învățător. Era un cântăreț extraordinar, cu o voce extraordinară. **Pe vremuri așa era, că noi n-am avut școala întreținută de stat. Biserica a întreținut școlile confesionale, așa se numeau.**

Și candidau învățători care știau să și cânte la biserică. Între ei a fost unu' Borcanu, un cântăreț de elită, a fost după aceea Petru Chiu, un cântăreț extraordinar. Eu eram în clasa a IV-a, a V-a când am fost la el. Fiindcă eu cântam, căci Dumnezeu mi-a dat darul ăsta al cântării... că noi copiii cântam la strană. Mergeam la școală, și în fiecare duminică, obligatoriu, cei mari stăteau în strana dreaptă, lângă învățător și cei mici (până în clasa a III-a) în strana cealaltă și cântam la sfânta biserică. Toți copiii mergeam, cum era obiceiul atunci, la mort, ca dieci. Când eram la școală, în clasa a III-a, (că el mi-o schimbat numele, că nu i-a convenit și mi-a zis Jivoiu, dar tot ceva rădăcină din Jiva, din „viață”) el venea și zicea: „Jivoiu, după-masă e înmormântare și eu alegeam încă patru inși și ne îmbrăcam în straie diaconești, ca dieci, albe sau

colorate, frumoase și mergeam la înmormântare și cântam. Noi cântam, iar el vorbea cu popa.

(Cum se numeau părinții dumneavoastră?) Tata, Jiva și mama Persida. Erau săraci. *(Și ați mai avut frați?)* Nu, doar eu am fost. Tata a avut trei iugăre de pământ, a mai primit ceva împrumut... Au fost oameni de condiție modestă. *(V-ați cunoscut bunicii?)* Nu. Tatăl tatălui meu a murit când era el copil. Mama lui s-a recăsătorit apoi, iar noul soț era un om rău și n-a vrut să-l dea pe tatăl meu la școală. Mama e din Ghilad, o comună lângă Banloc. După Ciacova, imediat este Ghilad.

Tata a fost însă un om muncitor și a muncit.

I*(La Cernăuți studenții făceau diferențe între etnii? Se purtau altfel cu evreii?)*

Da, era o luptă împotriva evreilor, căci era pe vremea legionarilor care au format partidul “Totul pentru țară”, așa se numea. Era o luptă formidabilă împotriva evreilor. Țin minte că atunci când au murit în Spania, Moța și Marin, au venit pe la Cernăuți, pe-acolo i-a adus în țară. Zelea Codreanu a venit și el la Cernăuți. Toți evreii au închis tot, prăvăliile, era o liniște înmormântală în Cernăuți. Eu care cântam în corul legionar, că mă chemaseră că am voce, am mers cu corul și i-am însoțit pe Moța și Marin. De la Cernăuți am mers până la Adjud și ne-am dus până la Orăștie, în Ardeal, cu sicriile lor. Acolo am făcut un popas și după aia ne-am întors cu trenul la București.

Și au fost catafalcași la Biserica Sf. Ilie și țin minte și acum. Ne-am oprit pe unde am putut și am fost la înmormântarea lor și după aceea am plecat spre casă. Am avut trenul gratuit...sigur că da.

***(Erau mulți evrei în Cernăuți?)* Ooo, erau mulți. Eu când m-am dus la Cernăuți prima oară, de Sf. Dumitru, în 1934, am zis „Măăăăă, câți popi îs aici! Ce de popi!”, dar erau evrei care purtau barbă tot timpul. După aia i-am deosebit, că au o pălărie specială pe cap și se cunoștea că-s evrei. Era o luptă antisemită... Toată studențimea...îi prindea, îi bătea. Era ceva grav.**

(Era puternică legiunea la Cernăuți?) Era și nu prea, dar studenții erau în legiune, într-adevăr. *(Dumneavoastră l-ați văzut pe Codreanu?)* Da, păi când o venit acolo, l-am văzut și ce se întâmplă...cum mergeam, când oprea între gări mai mari, noi ne coboram și trebuia să cântăm, bisericeste și atunci cobora și el. *(Ce impresie v-a făcut?)* A fost un om inteligent, un patriot, un om care și-a iubit țara. A greșit, a făcut o foarte mare greșală, că iară a avut puradei dinăștia în jur, profitori, care cum au ajuns la putere, ce-au făcut? L-au ucis pe Iorga, marele savant. Era atunci la Sinaia

când l-au ucis pe Iorga. L-au convocat și l-au ucis pur și simplu, într-o pădure. L-au ucis pe Madgearu. Au ucis pe nu știu mai care din bărbații luminați ai țării noastre.

(El nu mai era, atunci în '38 a fost și el asasinat) El nu mai era, dar eu eram atunci la Caransebeș, făceam anul de practică, când în noiembrie au pus la cale și l-au ucis pe Codreanu. Se spunea că ar fi vrut să fugă, că nu știu ce, dar practic l-au omorât pur și simplu. El a fost un mare iubitor de țară și de neam, un om cinstit, un om drept, dar cei din jurul lui...ca și acum, au căutat să se îmbogățească, să fie la putere. Țin minte că la Jebel era cineva pe care-l cunoștea, dar care nu era chiar din Jebel a ajuns mare legionar, comandant și a cumpărat mașină. A ajuns să-și cumpere mașină.

(Era o raritate o mașină) Într-adevăr, era o raritate. Pe vremea aia să ai mașină era mare lucru. Era „ajutorul legionar”, așa se numea, și el aduna și și-a făcut și lui acest ajutor și și-a cumpărat mașină. *(Și avea impact apariția lui Codreanu?)* Era un om liniștit, cel puțin cât l-am văzut eu. *(Era un om charismatic)* Da, era. Eu l-am admirat. Dacă era după el, nu se întâmpla ce s-a întâmplat. Nici cu marii bărbați de stat, cu Madgearu, pe care l-au împușcat când a trecut podul, pe la Cotroceni. Legionarii s-au dus și au pus o mașină în față, s-au oprit și au tras. Pe Iorga l-au ucis în pădure, pe Petre Andrei, mare bărbat de stat și mare profesor... Ce au făcut când au ajuns la putere cu Antonescu, căci atunci s-a debarasat și Antonescu de ei. Au ucis 60 și ceva de persoane care erau în închisoare. Generalul Argeșeanu și alți oameni de valoare din țara noastră au fost împușcați pur și simplu, ca niște câini. Și atunci Antonescu a luat măsuri și... *(Au fost unii care au făcut abuzuri din astea și au discreditat total organizația)* Da, au discreditat, dar el nu, mie mi-a plăcut. A fost un om cu judecată, un mare patriot, mare iubitor de țară, de neam, un om cinstit, nimic de zis.

(Pe Antonescu l-ați văzut?) Pe Antonescu l-am văzut pe front când am fost. *(A venit în inspecție pe-acolo?)* Da. Ei bine, era un om demn, dar păcat că s-a înhăitat cu nemții. A greșit și a lăsat Apusul. Și iată că Apusul a câștigat războiul și el unde a ajuns? A fost un mare roman, e-adevărat. El l-a debarcat pe Carol. Carol mai întâi l-o băgat la închisoare, o fost deținut nu știu pe unde și după aceea când a fost dezlipit Ardealul, ne-au luat Bucovina, atunci regele n-a mai avut ce să facă și Carol a trebuit să plece. A plecat și atunci a rămas Antonescu conducătorul țării, cu regele Mihai.

(În orice caz Antonescu a prins atunci vremuri foarte tulburi pentru țară...) Da, o perioadă foarte tulbure... Prezența lui a fost bine venită, însă păcat că politica externă nu a fost bună, că nu au câștigat nemții, a câștigat Apusul...

(Ați avut prieteni legionari?) Da, căci pe acolo studenții erau legionari. Erau mulți și au căutat să mă atragă, dar mie nu mi-o plăcut politica și mai ales politica asta, cu propagandă. Eu m-am dus la cor, atât, pentru că am fost nevoit...pentru mâncare. Am primit la cămin și mâncare...dar pentru voce am fost în cor.

(N-ați avut probleme după aceea că ați fost în corul legionar?) Nu... S-a întâmplat că am ajuns preot la Jebel și atunci, la Jebel erau legionarii la putere, în '41. Și m-au chemat și pe mine la ședință, la Primărie. Eu eram preot și m-am dus și eu. Acolo erau oameni de talie mărunță, neînsemnată, unii erau mari legionari și nu știu ce incident am avut cu cineva, nu știu ce am zis și o persoană mi-a spus: "Vă salut, poftiți ziarul." Și am plecat.

Bine o fost pentru mine, pentru că într-adevăr, puteau să mă considere legionar, dar n-am fost. Și atunci, prin faptul că se știa eu pur și simplu că am părăsit ședința ostentativ, nu s-a mai legat de mine nimeni și atât.

(Cernăuțiul era un centru universitar important...) Da. *(Cum era Cernăuțiul, povestiți-mi câte ceva)* Da, a fost frumos. De la gară începe urcușul și merge până la Primărie, cu tramvaiul. Erau tramvaie mici și urcam pân' la Primărie și mai mergeam puțin pe Bulevardul Regina Maria, căci așa se numea, și atunci era locul cel mai înalt din Cernăuți. De acolo începea Grădina Publică și se coboară puțin.

(Exista o viață culturală în Cernăuți?) Da, românii erau oarecum mai ridicați din punct de vedere cultural și erau oameni de valoare, cum o fost Iancu Flondor. Este un Corso, cum e la noi la Timișoara (unde e acuma Bulevardul Victoriei), și acolo era bulevardul, numit Iancu Flondor. A fost un mare savant de stat, care a făcut unirea Basarabiei și a Bucovinei cu țara mamă.

Cernăuțiul era însă un oraș frumos și ieftin. Cu 600 de lei am trăit acolo o lună. Am dus-o foarte bine. Și aveam căminul gratuit.

(Care era nivelul cultural și material al satelor, când mergeați cu echipele regale?) Oamenii erau mulțumiți, aveau de toate. *(Exista sărăcie accentuată?)* Nu, nu. Și cel care era considerat sărac a dus-o bine. Au fost foarte mulțumiți. Necazul care-o fost, că și-atuncea au fost o grămadă de partide, care se mâncau între ele, dar toată lumea a avut ce i-o trebuit, făină, grâu...tot ce-o trebuit. Unii făceau politică, alții din interes, iar alții nu. Oamenii își vedeau de treburile lor, munceau și se simțeau foarte bine.

(Dar aveau cu ce să-și lucreze pământul?) Aveau. Bine, erau și tractoare, dar erau și plugurile; aveau cai frumoși. Și eu mergeam cu tatăl meu la plug. Când am terminat liceul, când eram la liceu, nu eram la facultate, că la facultate mergeam pe sate, cu echipele regale. Când eram la liceu, vara mă duceam la ogor, așa se numește. După ce se tăia grâul, se secera, se mergea să se facă ogor, se ară pentru toamnă, să se semene porumb acolo. Și mergeam cu tata la plug. Avea trei cai, plug cum se cade. Toată lumea avea și puțini erau cei care aveau tractoare. Fiecare își avea utilajele lui pentru agricultură.

(Din punct de vedere cultural erau interesați să învețe?) Da. Aveam și biblioteci la Căminul cultural. Asta Gusti a înființat. Erau Casele naționale pe vremuri, la români, și de pe vremea stăpânirii austro-ungare, la noi, dar și mai târziu erau Case naționale unde se adunau credincioșii care mergeau la biserică. Și atunci, la noi cel puțin, în Banat, la Banloc, utrenia începea la 6 și ținea până la 7 jumate. De la 7 jumate până la 10, când începea liturghia, era o sală, Casa națională, unde se aduceau ziare, cărți și credincioșii citeau ziare. Și eu, copil fiind, am citit în ziare să văd ce mai spune. Nu politică, ci alte treburi m-au interesat, ca și copil. Dar pentru cultura satelor, nu mai era altceva, ci erau numai Casele naționale. **Mai târziu s-au înființat Căminele culturale ale lui Gusti. La noi, în Banloc, a fost Casa Națională. Era lângă biserică, iar când ieșeam din biserică, ne duceam la Casa Națională. Dacă era iarnă, era cald, era plăcut... Se citeau ziare, se citeau cărți, se luau cărți și la ora 10, după aceea începea liturgia. Acestea erau momentele esențiale de cultură la satele noastre din Banat. În alte locuri nu știu cum o fost. În Ardeal cred că tot așa o fost, ca și la noi.**

(Credeți că din punct de vedere material țăranul era în acele timpuri mai înstărit, comparativ cu perioada comunistă?) Da, cum să nu, absolut. Țăranul avea de toate, se simțea bine, era stăpân pe pământul lui, pe casa lui, făcea ce voia și fiecare se străduia. Vara mai ales, se scula cu noaptea în cap și se duceau la câmp ca să lucreze și veneau seara târziu, nu ca la colectiv, când se duceau la opt și o lucrat cât o lucrat și după aia o tras chiulul. Nu. Fiecare o căutat să-și cultive fiecare bucată de pământ.

(Colectivizarea asta a fost ca un fel de plagă...) O, da, vai de mine. *(Părinții dumneavoastră au prins colectivizarea?)* Nu, tata n-o intrat. **Tata a fost și în Bărăgan. De ce? (A fost deportat?)** Da, el n-a fost om bogat, dar am avut o mătușă, o soră de-a lui, în America. Această mătușă, pe vremuri, tot nădăjduind că se întoarce în țară, i-a trimis lui tata bani să cumpere pământ. Și tata a

cumpărat pământ, pentru mătușa. Țin minte că dolarul era pe vremea aceea, când i-a trimis, 16 lei. I-a trimis bani și știu că tata a cumpărat trei lanțuri de pământ, cum se zice la noi – trei iugăre de pământ, cu trei mii, o mie de lei lanțul. O cumpărat pentru mătușa mai mult pământ. Ce se întâmplă... Nu s-au gândit că lor, fiind în America, cetățeni americani, legea română nu le admitea să fie proprietari. Și atunci ce să facă? I-a scris la mătușa care e situația. A făcut dosar, l-a trimis pe la ministerul din București, pe la externe, pe la interne, dar nu i s-a aprobat. Avocatul din Ciacova i-a spus tatei: „Măi Jiva, scrie la sora ta să treacă pământul pe numele tău, iar când vine în țară îi dai pământul înapoi”. Mătușa și cu unchiul de-acolo au făcut un act că i-au cedat pământul lui tata. Și tata din om sărac a ajuns un om bogat, cu 10 hectare de pământ. Și în orice caz, tata o muncit pământul ăla, dar comunismul i-o luat pământul. A avut și consecințe fiindcă tata era socotit chiabur, că era pământul pe numele lui, nu a celor plecați în America. L-o luat pe tata și l-o dus în Bărăgan. *(Numai pe el?)* Pe el și pe soție, adică pe mama mea. Tata avea 70 de ani și mama 65 de ani. Au fost duși și lăsați Bărăgan, în câmpie. Fără casă, fără nimic... Ei și-au făcut o colibă, o căsuță. I-au ajutat și consătenii din Banloc, care-or fost duși acolo, că părinții mei erau bătrâni. Au fost duși undeva lângă gara Lehliu, aruncați în câmp. I-a lăsat pur și simplu în câmp. Și-au făcut casă acolo și am fost și eu și i-am vizitat odată. Eu eram preot la Buziaș atunci și am scăpat. Acolo era un șef de post rău și toți îmi spuneau când am mers acolo: „Aveți grijă părinte că șeful ăsta de post e un mizerabil și poate să vă ia și să vă ducă din post în post până la București”. Norocul meu o fost că el a fost plecat atunci. M-am dus și mi-am vizitat părinții atunci, căci mi-era dor de mama și de tatăl meu. Am dormit o noapte la ei apoi m-am dus la tren și am plecat, am venit acasă...și am scăpat.

(Cât timp au stat în Bărăgan?) I-a dus în '52, țin minte. Trenul a trecut prin Buziaș și m-am dus și eu la gară. Eu nu i-am întâlnit, dar am văzut trenul și ți se rupea inima când îi vedeai în vagoane. **Tata o fost și el dus cu mama, din '52 și au stat cinci ani și ceva în Bărăgan. Am făcut cerere la București ca să li se dea drumul, să se întoarcă și s-au întors și i-am adus la mine la Buziaș. Le-am asigurat cele necesare și după un timp s-au întors la Banloc. *(După ce-au plecat de la Banloc le-a luat tot de-acolo?)* Le-a luat totul... Era prăpăd. *(Și când s-au întors acasă mai era ceva?)* Când s-au întors, au fost cu ce au venit de-acolo. *(Tot în casa aceea au intrat?)* Da, tot în casa aia, dar li s-a luat totul de-acolo, li s-a furat, vai și-amar a**

fost. În orice caz au făcut un fel de închisoare, deportare, în Bărăgan. Și or stat acolo aproape șase ani. Tata era om bătrân, dar un lucru trebuie să menționez... Dumnezeu le-a dat sănătate: și lui, și mamei mele. În viața lor n-au fost la medici. Nici unu', nici altu'. N-au fost bolnavi. Că au fost răciți, că au fost cu măselele, dar n-au avut probleme serioase cu sănătatea. N-au fost la medic nicicum, niciodată. Când a murit mama, la 72 de ani, soția mea îmi spune: „Te duci și-l aduci pe tata imediat”. Mama a murit de dublă pneumonie neglijată și când m-am dus să văd eu la medic mi-a spus că nu e nici o scăpare și a murit în '61. Pe tata l-am adus la mine, în '61 și o stat la mine, la Buziaș, până în '69. A împlinit 88 de ani. Umbla, avea picioare bune, prin tot Buziașul se ducea. A împlinit 88 și într-o zi, când vin de la o înmormântare și mi se spune: „Să știi că tata a căzut”. Căzuse în curte. M-am dus și l-am întrebat: „Tată, ai căzut?”, și el spune: „Nu”. „Tată cauți ceva?” și zice „Nu, am căzut” și l-am ridicat și l-am dus în casă. De atunci nu a mai ieșit din curte. Era sănătos până atunci. Și după aceea, într-o zi de sâmbătă, țin minte, soția mea l-a schimbat, i-a dat cămașă curată, s-a spălat... Și tata zice la un moment dat, că se înțelegea bine cu soția mea și a ținut la ea, și ea a ținut la el... și zice: „Dora, n-ai de-aia?” „De-aia” era răchie. Totdeauna îi dădea, că-i cerea și ea-i dădea și-așa...îi și cumpăra. I-a dat, nu multă. O avut dețu de răchie, cum se zice. S-o dus, i-o adus răchie, a băut, iar după aia îmi spune mie: „Ai o țigară?” Eu nu eram fumător. Dar totuși, din cauza nasului, că am avut rinită alergică și cu ce am potolit-o...cu țigara. Luam de la capătul țigării fumul ăla și mi-a trecut. Adică pe moment. Și țineam țigară. Pe front când am fost, fumam de frică. Fumam „Regale RMS” Gloanțele șuierau pe la urechi și-atuncea cine eram curajosul. Și apoi aveam țigări acasă, din cauza asta, și i-am dat. I-am aprins-o, o tras două fumuri și pe urmă a aruncat-o și spune la un moment dat: „Las-o dracului, că nu-i bună!”. El, care a fumat toată viața lui. Și o stat liniștit, n-o avut nimic. Era curățat, îngrijit. Dimineața, când am plecat la utrenie, era duminică, și am trecut pe la el, că obișnuiam să mă duc, să ascult dacă suflă. Nu aprindeam lumina. Am auzit că-i bine și am plecat la biserică. **Când am venit de la biserică, că la noi utrenia se făcea de la orele 6 până la 7 jumate, am intrat la el, și când mă uit la el era cu ochii în tavan. Aoleu, mă duc la soție și zic: „Tata moare”. A murit atât de ușor, că abia am sesizat dacă i-a ieșit sufletul. N-o făcut nimic grav, ca să se chinuie. Așa, parcă i-o ieșit aerul odată și gata. Avea 88 de ani și mă gândesc la mine...că am tot atât.** Am 88 de ani și am intrat în al 89-lea an și-i mulțumesc lui Dumnezeu. Bine, până acuma n-am avut nimic, dar mă gândesc că odată... *(Dar arătați bine, nu*

arătați de 88 de ani) Nu arăt, toată lumea îmi spune. E adevărat, nu arăt de 88 de ani, văd și eu acest lucru. Care este însă cauza...am moștenit firea lui tata; liniștit, fără nervi. Nu mi-am făcut nervi și nu-mi fac nervi, că nervii mai rău te distrug, îți distrug și sănătatea. După aceea, ca preot, nu am avut ieșiri la adresa credincioșilor mei: la Jebel, la Buziaș, la Timișoara. Sunt de 32 de ani aici, în Timișoara și nimeni nu poate să zică că părintele Forga ne-a jignit sau a strigat la noi. Asta e una, iar în al doilea rând am moștenit sănătatea lui tata. Eu nu simt inima, parcă n-am inimă...am inimă, Doamne ferește. *(Nu aveți probleme cu ea)* Da, umblu, alerg mă duc în toate părțile. Sunt chemat peste tot... Nu am probleme cu inima. Toată lumea spune: „Părintele umblă la vârsta asta?” Da, la vârsta asta, mulțumesc lui Dumnezeu, mă simt bine și nu obolesc. Am moștenit de la părinții mei. Boală n-am avut, o boală care să mă ținutiască la pat, cum e o boală de ficat, de plămâni...nu, absolut nimica. Am avut numai operație la nas. Eram student și așteptam profesorul la lecție, la Cernăuți. Așteptam lângă cuptor; era cald acolo că aveam lemne, pentru că Mitropolia avea păduri. Un coleg îmi spune: „Mă, tu vorbești pe nas! Du-te și te operează!” „Cum, tu nu știi?” Nu-mi dădeam seama. M-am dus la doctoru’, Burlă, la Cernăuți, la Policlinica Studentească. El când m-o văzut mi-o spus: „Măi băiete! La Spitalul Central...” Și m-am dus și m-a operat. *(Nu puteați să respirați bine?)* Nu, vorbeam pe nas, fiindcă era împiedicat de două excrescențe de carne probabil. M-a operat doctorul Ciliievici Mircea, Dumnezeu să-l odihnească. El m-a operat. Mi-o băgat două bețe și o dat în nas și o căzut o bucată de carne și după aia încă una.

(Se făcea educație serioasă pe vremuri... De exemplu, la liceu, la Loga, cum erau profesorii?) Da, am avut profesor pe Coman, fost primar. Am avut pe renumitul profesor Mioc. Am avut ca profesori pe frații Cioflec: unul de latină și filosofie, altul de română și germană. Am avut pe profesorul Iorgulescu, pe Bejan, care era director. Profesorul Puha, care predă limba greacă și latina. Erau profesori de elită, într-adevăr. Era Mișu Popescu, la chimie, la Loga.

Să vă povestesc o pățanie... Mă scoate profesorul de română, Cioflec Silvestru. El era puțin cam adus de spate, săracu’... El mai mult proceda ca un profesor universitar. Îi plăcea să vorbească și rar când te asculta. Numai când îți dădea extemporale și teste. Și o dată văd că vine în clasă și deschide catalogul. Aoleu...și când colo scoate afară: Forga și Jichici, care era un sârb. *(Să vă asculte)* Da, să mă asculte. Aoleu... Și cum stătea el așa, cum era puțin cam gârb, se întoarce la mine așa și spune: „Cunoști pe Caragiale?” Și ce mi-o fi venit, ce nu mi-o fi venit și zic:

„Personal, nu”. Au... Dacă era alt profesor, mă repezea, că zicea că-mi bat joc. Dar el o începu să râdă și-o răs de n-o mai putut. Eu m-am gândit în momentele alea: Caragiale a murit în 1912 și eu m-am născut în 1914. Deci personal nu l-am cunoscut. „Mergeți la loc amândoi”. Le-a povestit profesorilor în cancelarie și când veneau profesorii mă întrebau: „Forga, l-ai cunoscut pe Caragiale?” Eu tăceam, nu mai ziceam nimic. A fost o întâmplare hazlie. A fost însă un om cu suflet mare, că putea să se supere, să zică că-mi bat joc de el.

(A avut vreo legătură școala lui Gusti cu Institutul Social Banat-Crișana de aici, din Timișoara?) Nu. (Dar pe cei de la Institutul Social Banat-Crișana i-ați cunoscut?) Era Grofșoreanu, care era director. Îl știam, că era un om cult, cu o cultură deosebită și era apreciat ca atare. *(Nu ați colaborat cu el?)* Nu.

(De Avram Imbroane ați auzit?) Da, l-am știut pe Avram Imbroane. Era mare liberal.

A venit la Banloc când era Înălțarea Domnului, la Ispas. Era Ziua eroilor și era Rugă, hramul bisericii. Atunci a venit și Imbroane la Banloc, cu propagandă. Banlocenii erau în marea lor majoritate național-țărăniști. Și tata meu o fost, cu Maniu. Și, la un moment dat Imbroane a început să vorbească și l-au atacat. L-au contrazis, au discutat cu el în contradicție tot timpul și la un moment dat s-a supărat Imbroane, țin minte, că eram și eu pe-acolo și a zis: ”Aici, la Banloc, până și iarba asta de-aicea e național țărănistă!” Așa a spus, țin minte. Eram copil...

(Ce părere v-a făcut Imbroane?) Bine, familia Imbroane era o familie mare aici în Timișoara. Erau mai mulți: era Imbroane Nicolae, care a fost prefect. Eu am avut păreri bune. Era un bun politician și om de valoare. Eu am avut coleg de liceu, la Loga, tot Imbroane. Poate era un nepot al lui Nicolae Imbroane. Parcă îl văd, dar nu mai știu cum îl cheamă după numele de botez. *(Avram Imbroane cum arăta?)* Era cam solid, plin; nu era așa înalt, mai mic era, dar era gras, plin, cum se zice.

(El a trecut deci la liberali. Când a venit la Banloc?) Atunci când au câștigat național-țărăniștii, în 1936. Era atunci când au câștigat național-țărăniștii prima oară legislatura, alegerile. Era Carol atunci. În '33 țin minte că l-au adus național-țărăniștii pe Carol, în țară și atunci au câștigat național-țărăniștii. *(Dumneavoastră aveți 19 ani)* Da, dar îmi plăcea să mă ocup de așa ceva. *(Erați interesat?)* Da, eram interesant.

(Ați avut prieteni sau cunoștințe care au fost în închisorile comuniste?) Nu mai țin minte. *(Dumneavoastră nu ați făcut parte din nici un partid?)* Nu, n-am făcut

parte. M-am ferit, că nu mi-a plăcut. La legionari nu mi-au plăcut crimele pe care le-au făcut și am stat deoparte. Cu comuniștii cu-atât mai mult...m-am debarasat.

(Ce personalități ați mai cunoscut? Din orice domeniu, persoane importante ați cunoscut?) L-am cunoscut pe Gusti, pe cei de la Școala de la București, pe Carol al II-lea.

(În străinătate ați fost?) Da. În '90 a fost fiul meu ăl mare. O aranjat o excursie să meargă la Londra. Și-mi zice: „Tăticule, hai să mergi cu mine la Londra”. Eu n-am văzut Londra. Ne-a costat atunci 33.000, în '90 și ne-am dus la Londra. Am fost cazați la hotel Majestic; a fost o excursie minunată la Londra, mi-a plăcut că a fost frumos. Și am fost și la Kiev, tot cu fiul meu cel mare. „Tăticule, hai să mergem la Kiev, că joacă echipa națională a României cu cea a Ucrainei”. Și ne-am dus acolo la meci, cu trenul. Au fost însă momente neplăcute, că rușii, ca să nu se întâlnească românii din Basarabia cu românii care mergeau acolo, ne-au întârziat prin gări la noi aicea, și am ajuns noaptea la 12 la Chișinău. Numai ca să nu ne întâlnim cu românii din Basarabia. Totuși românii de-acolo au venit ca să se întâlnească cu noi.

Cred că am sustras eu poza aceea cu Carol, ca să nu o găsească agenții comuniști, că m-ar fi închis, fără doar și poate. Dacă îmi prindeau albumul ăsta...vai de mine. Este ferfeniță pentru că l-am ascuns în boxă. ăsta-i Neamțu, directorul care a fost omul lui Gusti. El și Stahl. ăsta este un francez mi se pare, rectorul Universității din Paris. Aici este René Maunier, profesor de sociologie francez.

(Aveți deci o părere proastă despre colectivizare) Da, i-au nenorocit pe țărani. *(Cum a fost făcută colectivizarea acolo la dumneavoastră?)* La Buziaș, că la Buziaș am fost noi atunci. Era făcută prin tovărășie și i-o băgat pe toți. Era un epitrop a meu, moș Ion Savu, un om demn, cinstit. Nu o făcut politică, dar era ascultat în Buziaș și ce zicea el, asta se și făcea. După aceea, tovărășia s-a transformat în colectiv, și oamenii au intrat și în colectivul. Au intrat buzieșenii în colectiv numai unul n-a vrut să intre, nici în ruptul capului. L-au presat, în dreapta, în stânga, dar n-a vrut. Într-o dimineață văd că trece o cocie, o trăsură cu porumb. Întreb pe cineva: „Ce-i?”, că eu i-am cunoscut pe toți din Buziaș, și știu numele lor și de botez, nu numai de familie. Și întreb: „Ce se întâmplă?” „Îi ia tot, îi iau cucuruzul și tot ce are, că nu vrea să se înscrie în colectiv. Asta era către sfârșit, încoace, în '65-'66 deja și numai el n-a vrut să se-nscrie. La un moment dat, mă trezesc că vine Plăieșu, un gardian de la Primărie, de la Consiliu Popular: „Părinte, vă cheamă tovarășu' președinte la Primărie”. Președinte era un bărbier de la Lugoș, dar un om cumsecade o fost, un om liniștit.

„Aoleu”, mă gândesc. Când te cheamă ăștia e ceva de rău. Și soția spune: „Ia-ți ceva cu tine, că poți să știi ce se întâmplă...” Ce să-mi iau, că nu puteam să iau nimica. Și m-am dus. Am intrat acolo la secretaru’ și erau o grămadă acolo, de la Raion...era plină sala aceea, la secretaru’. Erau de la Raion trimiși. **Președintele vine la mine și în fața acestora și zice: „Părinte, avem o rugămintă. Ne chinuim cu individul ăsta de alături, din camera ailaltă (eu am știut cine e), să se lase, să intre și el la colectiv. De azi dimineată ne chinuim dar nu reușim. Și atunci m-am gândit la dumneavoastră, că aveți autoritate și vă ascultă poate. Că dacă nu, îl nenorocim.”** De fapt i-au dat afară din serviciu pe noră-sa, pe fiu-su, i-a luat cucuruzu’... „Mergeți dincolo, că ei sunt acolo și poate încercați dumneavoastră și reușiți să-i treceți în colectiv.” Mă duc... când i-am văzut: „Ce faci aicea Ioane?”, îl întreb. „Iaca părinte ce-am ajuns, că nu vreau să mă-nscriu în colectiv”. Și era el, și era și fiu-său, Ion. Păi zic: „De ce?”. Am parlamentat și până la urmă i-am spus deschis: „Te nenorocești complet. Comunismul încă nu piere și dumneata ce vrei să ajungi? Pe Mărie o dat-o afară de la servici, pe Ion l-o dat afară, cucuruzu ți l-o luat, ce mai vrei să ajungi...pe drumuri? Chiar așa? Te înscrii formal și că te duci, că nu te duci, da te-ai înscris, să le împlinești dorința lor, că e o fală că toată lumea e înscrisă în colectiv.” Și noroc că o venit și noră-sa, Măria, aia cu gura mare la început, dar după aia s-o liniștit și ea. Am convins-o: „Mărie, ce vrei să faci, să te nenorocești? Comunismul nu piere; n-ai ce să faci”. „Părinte, mă-nscriu, numai să-mi dea serviciul înapoi, la Băi, și mie, și lui Ion”. „Mergeți să semnați?” „Mergem”. Și de când am intrat trecuseră doar 15 minute, de când eu am parlamentat cu ei. Când m-o văzut președintele zice: „Ce-i părinte?” „Dați-i să semneze”. O rămas încremenit. „Cum părinte, i-ați convins?” „I-am convins”. „Păi cum, că noi ne chinuim de azi dimineată, de la ora cutare n-am reușit, și dumneavoastră...” Și-atuncea a zis preceptorul de-acolo: „Să spună cineva că popa nostru n-are cuvânt aici”. Și s-au dus și-au semnat. Este o familie pe care eu am băgat-o în colectiv... Dar au venit după aia și-au spus: „Părinte, bine ați făcut, că am primit serviciul...”

(Eu i-am cunoscut la Buziaș pe Hacman Dionisie și Tătaru Spiridon) Hacman Dionisie, da, îl știu, dar Tătaru e venit poate după ce-am plecat eu.
Eu am stat acolo 20 de ani.

(Soția dumneavoastră cât a trăit?) A murit acum, în '94. Am avut 56 de ani de căsnicie, plus trei de dinainte, de cunoștință. *(Dar câți ani avea?)* Ea, 76. A murit

din cauză că inima, tensiunea...a făcut o comoție cerebrală. Eu eram la Catedrală, am venit apoi acasă și am găsit-o în pat pe partea dreaptă culcată și televizorul era deschis. Bine că s-a întâmplat în timpul cât era la televizor și nu cât a fost la bucătărie, să lase aprins ceva. Eu am venit seara târziu de la Catedrală, la 8 am venit, și când o găsesc în neștire. Am chemat medicul imediat, pe doctorul Vâlculescu, profesorul, vecinul meu. A fost medic la Clinicile Noi, foarte bun profesor. L-am chemat pe el și zice: ”N-o ducem la spital, deocamdată îi dau injecții, cutare, dar dimineată o ducem la spital”. O duce la spital...și am făcut o greșală enormă, și eu, și fii mei, medici. N-am spus medicului că ea suferă și cu diabetul și i-au dat injecția în venă, dar nu i-au pus și injecție contra diabetului. Și am stat de marți, miercuri și joi abia i-au făcut analize. Abia atunci s-au trezit și medicii. Și a avut la diabet 640, moarte sigură. Normalul e 120, așa că a făcut o comă diabetică. Și mi s-a stins... Am avut o femeie de aur, o femeie rară și dacă mă mențin eu acuma, cum sunt la 88 de ani, și datorită ei este. M-a îngrijit ca pe un copil mic. Am avut tot ce-mi trebuie. Și acuma am haine de pe vremuri, și lenjerie, ea mi-a cumpărat fără să știu eu, numai să am. Pe ea s-a lăsat. Dar, Dumnezeu mi-a luat-o și o regret și dacă n-aș fi în serviciu, nu știu ce mi se întâmpla. Am ținut la ea ca la ochii mei din cap fiindcă a fost o soție de aur. N-am avut scandal, n-am avut nimic...o viață fericită am avut. Afară de aia n-am mâncat în prostie, n-am băut, n-am fumat, n-am pierdut nopțile, am fost un om liniștit, ca tata.

(Ați fost un om echilibrat) Da și pot să spun că mă mențin și mulțumesc lui Dumnezeu că până acuma nu pot să mă plâng. Cu sănătatea o duc bine, deși am operații și eu. În '64 mi-a făcut operație la picioare, de varice, doctorul Brânzeu, renumitul profesor, un medic excepțional, rar. El m-a operat de varice și pur și simplu nu mai am nimica. Merg în concediu la Bușteni. De 37 de ani merg la Bușteni, urc în Bucegi și n-am nimic, pur și simplu. Și anul ăsta am fost. În orice caz, mi-a făcut bine. Și acum stau în picioare ceasuri întregi și n-am nimica. E-adevărat, port pulpiere când stau în picioare mult. Asta a doua, iar a treia operație a fost când m-a operat doctorul Chercotă, cel tânăr. Ei sunt doi, tată și fiu, dar Chercotă tatăl e Gheorghe. Pe mine m-a operat tânărul și mi-a implantat cristalin francez. Eu văd să citesc, când e scrisul mai mare și mai pronunțat, vă om excepțional. Eu văd să citesc fără ochelari, când e mare scris, și mai pronunțat. Însă, mi-a spus atunci: „Părinte, trebuie să vă operați și la ochiul stâng, că deja a apărut albeața, cum se zice”. Dar fiindcă eu am văzut bine, am condus mașina, nu m-am mai dus. *(Și acuma conduceți mașina?)* Și acuma, la 88 de ani conduc mașina. Dacă nu aș avea mașina, nu știu ce m-aș face, că sunt chemat în

toate părțile. Așa am însă mașina mea și mă duc. La un moment dat mi-a căzut pleoapa. Și acuma am o făcut diplopie, adică văd cruciș. Dublu vă văd cu ochiul ăsta. Și am fost să mă operez, dar doctorul spune că nu poate să mă opereze, pentru că dacă mă operează va fi clar că voi vedea și mai rău „câș”, cum zice bănățeanul.

(Dumneavoastră, care sunteți preot, ce credeți că este moartea?) Este un fapt, o lege, cum se zice la noi – legea lumii. Fiecare om care se naște, trebuie să și moară. Unii mor din tinerețe, alții la maturitate...este o ieșire a sufletului. După credința noastră ortodoxă, și credința catolică, sufletul este o scânteie din ființa divină. Dumnezeu este spirit, care cuprinde întreaga lume și peste tot este spiritul lui Dumnezeu. Din acest spirit avem și noi o părticică, fiecare, care este sufletul nostru, cu cele trei facultăți: a gândi, a simți și a voi. Fără aceste trei facultăți, sufletul ar fi ca cel de animal, ceva animalic care nu raționează. Dar noi raționăm datorită sufletului dumnezeiesc pe care-l avem, simțim...avem sentimentul, nu simțirea fizică, că te doare, ci sentimentul acela curat pe care îl simți când ești bucuros de nu mai poți sau ai nenorociri. Atunci apare sentimentul. Bucuria pe care o ai, de exemplu când vezi o floare frumoasă. Și voința este tot o parte a sufletului nostru, pe care ne-o lăsat-o Dumnezeu. Acestea sunt cele trei facultăți ale sufletului. După credința noastră, datorită neascultării, protopărinților noștri, Adam și Eva, care au mâncat din pomul oprit, când Dumnezeu a vrut să pună la încercare ființa omenească... Și a dat o poruncă: „Din toți pomii Raiului puteți mânca, numai din cel din mijlocul Raiului nu puteți, că dacă veți mânca, veți muri”. Și natural, că după Biblie, șarpele sau diavolul a îndemnat-o pe Eva. Eva înseamnă în limba ebraică „mama celor vii”. Adam înseamnă pământ. Și îndemnată de șarpe, ea, ca și femeile, curioasă să știe, să vadă ce-i s-a dus și-a rupt din pom și a mâncat. Și nu numai că a mâncat ea, dar i-a dat și lui Adam. Atunci ce s-a întâmplat? Cum spune Biblia, Dumnezeu a știut ce face creatura Lui. *(Le-a lăsat libertatea de a alege)* A fost neascultare și atunci i-a blestemat, adică sufletul pe care îl aveți se va ridica de la voi, se va lua. Ca și cu bogatu' când i-o spus că a adunat tot ce a avut în zimnițele lui și o zis bogatul: „Suflete, bea, mănăcă și te veseleşte...”, și atunci Dumnezeu a venit noaptea și i-a zis: „Pentru că ai făcut aceasta, imediat vei muri” și i-a luat sufletul. Așa și la noi, când ajungem la o anumită vârstă ni se ia sufletul, asta pentru că în firea noastră e semănat păcatul.

(Credeți că imediat după aceea va fi judecat?) E o judecată particulară. *(Deci e o primă judecată)* Da, e o primă judecată unde se deosebesc cei dreپți. Dar după aceea, la judecata universală, cum se zice... Catolicii au mai inventat Purgatoriul, adică după ce mori, intri în judecata particulară, dar după aceea, ca să te poți curăți, intri și în Purgatoriu și după aceea intri în lumea dreptilor.

(Credeți că există reîncarnare?) Nu. Am citit și eu de reîncarnare când eram student și când eram elev. Erau niște cărți apărute atunci, de reîncarnare, că sufletul se reîncarnează și se reîncarnează până la ce spiță de oameni...dar biserica nu spune asta.

(Credeți că există și alte lumi, alte planete?) Nu. Planete sunt. *(Dar oameni care locuiesc acolo?)* Păi s-ar zice că ar fi ființe pe Marte, că ar fi ființe omenești. Dar până acuma nu s-a dovedit, deși americanii se chinuie și trimit acolo tot felul de sateliți, să constate, dar până acuma nu s-a dovedit.

În poza aceasta e profesorul de limba română, Cioflec, cu care am avut pățania. Noi am făcut literatură veche în clasa a șasea și abia în a șaptea am făcut literatură nouă, modernă. Caragiale face parte din scriitorii moderni, pe când noi am făcut literatura veche: Văcărescu și alții. În clasa a șaptea am făcut literatura nouă, cu Vasile Alecsandri, cu Eminescu, Caragiale.

(Am citit foarte multe despre faptul că, de exemplu Iisus Christos nu ar fi existat, că acea crucificare a fost o fabulație și tot felul...) Bine, astea le susțin necredincioșii, asta susțin rașionaliștii din Germania, din secolul al XVII-lea și al XVIII-lea. Protestantismul a venit cu ideea asta, că Iisus n-ar fi existat, că era fiul unui dulgher înzestrat cu calități supraomenești, zic ei, că până atunci nu s-a ivit o asemenea ființă. Era un scriitor care a scris despre viața lui Iisus Christos și tot la fel, tăgăduia, dar până la urmă a recunoscut că într-adevăr este o ființă extraordinară, ca om. *(Unii zic că de ce nu s-a scris nimic despre perioada din viața lui Iisus de până la 30 de ani)* Nu s-a scris pentru că practic, după ce s-a născut, Irod a căutat să-l ucidă. Și s-au ucis pruncii. Și atunci, după Scriptură, Iosif a primit în vis poruncă să plece în Egipt și a plecat în Egipt cu pruncul și cu mama lui, până când a murit Irod. Și atunci s-au întors și s-au dus în Galileea, după moartea lui Irod, până atunci nu. S-au dus în Galileea, n-au venit în Ierusalim pentru că în Ierusalim era fiul său, care era tot un tiran. Și atunci s-au dus în Galileea, căci spune Scriptura: „Galilean se va chema”. Acolo a rămas până la 12 ani. La 12 ani a venit la Ierusalim. Dar de la 12 ani nu se mai spune nimic. Atunci, zic unii, că ar fi fost prin India și ar fi primit lecții de-acolo, dar nu se știe. Perioada aceea nu se cunoaște, doar atât se spune, că pruncul

creștea și se întărea duhul. Și cu Iosif a învățat o meserie. (*De ce le spunea oamenilor frați și surori?*) Păi li s-au spus frați și surori acelor care au crezut în El. Ce-a spus Christos: „Frați și surorile mele sunteți voi, aici sunteți; toți sunteți frații și surorile mele”. Erau mai mulți acolo și I-a denumit cu un termen comun pe toți: „frați”.